

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Обов'язкові платежі із заробітної плати в системі джерел формування
фінансових ресурсів держави за матеріалами КУ «Центр фінансово-
господарського обслуговування закладів освіти» Теофіпольської селищної ради

Рівень вищої освіти бакалавр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Шифр і найменування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

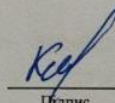
Шифр і найменування

Освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування

КВРФБС 021137.01.03.00

Виконала студентка IV курсу, група ФБС-21-1

Шифр

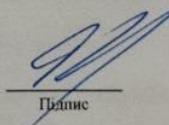

Підпис

Даша КОНОВАЛЬЧУК

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник канд. екон. наук, доцент

Науковий ступінь, учене звання

Підпис

Олександр
ФРАДИНСЬКИЙ

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер

Підпис

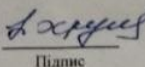
Yвanna СИДОРЧУК

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:

Завідувач кафедри фінансів, банківської справи,
страхування та фондового ринку

Назва

Підпис

Ніла ХРУЩ

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

24.06. 2025

Дата

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки і управління
 Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
 Рівень вищої освіти бакалавр
 Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
 Шифр і найменування
 Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
 Шифр і найменування
 Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Завідувач кафедри ФБСС
 Ніла ХРУЩ *Н. Хрущ*
 10 02 2025

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Коновальчук Даші Григорівні

Прізвище, ім'я, по батькові студента

1 Тема роботи: Обов'язкові платежі із заробітної плати в системі джерел формування фінансових ресурсів держави за матеріалами КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» Теофіпольської селищної ради
 Керівник роботи Фрадинський Олександр Анатолійович, канд. екон. наук, доцент
 Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, учене звання

Затверджено наказом ректора університету від 07.02.2025 № 23 (додаток № 5)

2 Строк подання студентом роботи на кафедру до 07.06.2025

3 Вихідні дані до роботи законодавчі та нормативні акти; спеціальна методична та наукова література (вітчизняні та зарубіжні видання); періодичні видання за темою дослідження; фінансова звітність КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти»

4 Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

- 1 Теоретичні основи дослідження фінансових ресурсів
- 2 Аналітико-практичні аспекти оподаткування фонду оплати праці в Україні

5 Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень)

1. Підходи до визначення «фінансові ресурси»
2. Класифікація фінансових ресурсів у залежності від секторів економіки
3. Класифікація фінансових ресурсів у залежності від секторів економіки
4. Підходи до трактування поняття «заробітна плата»
5. Динаміка середньої заробітної плати в Україні за період 2020-2024 рр., грн
6. Надходження податку на доходи фізичних осіб до Зведеного бюджету України за період 2020-2024 рр., млрд. грн
7. Надходження військового збору за період 2014-2024 років
8. Динаміка надходження єдиного соціального внеску в Україні у 2020-2024 роках
9. Аналіз динаміки вартості майна КУ «Центру фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» в 2022-2024 роках

10. Аналіз динаміки фінансових ресурсів КУ «Центру фінансово-господарських обслуговування закладів освіти» в 2022-2024 роках
 11. Аналіз структури обов'язкових платежів Ку «Центру фінансово-господарських обслуговування закладів освіти» в 2022-2024 роках

6 Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7 Дата видачі завдання 10 лютого 2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва розділів (етапів) кваліфікаційної роботи	Строк виконання	Примітка
1 Затвердження плану кваліфікаційної роботи	до 10.04.2025	<i>Виконано</i>
2 Аналіз, систематизація економічної літератури, збір та обробка статистичних матеріалів, фінансової звітності за темою кваліфікаційної роботи	до 25.04.2025	<i>Виконано</i>
3 Написання текстової частини кваліфікаційної роботи	до 25.05.2025	<i>Виконано</i>
4 Підготовка ілюстративних матеріалів та оформлення кваліфікаційної роботи	до 01.06.2025	<i>Виконано</i>
5 Попередній захист кваліфікаційної роботи	до 14.06.2025	<i>Виконано</i>
6 Захист кваліфікаційної роботи	з 18.06.2025	<i>Виконано</i>

Студент

КОН
Підпис

Даша КОНОВАЛЬЧУК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник кваліфікаційної роботи

ФРА
Підпис

Олександр ФРАДИНСЬКИЙ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

АНОТАЦІЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Студент: Даша Коновальчук

Керівник: Олександр Фрадинський, к.е.н, доцент, старший науковий співробітник

Тема роботи: Обов'язкові платежі із заробітної плати в системі джерел формування фінансових ресурсів держави за матеріалами КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» Теофіпольської селищної ради

Ключові слова: фінансові ресурси, заробітна плата, податки, обов'язкові платежі, єдиний соціальний внесок, бюджетне фінансування, кошторис, ПДФО, військовий збір.

Мета роботи: поглибленні теоретичних та практичних аспектів, які стосуються сплати обов'язкових платежів із заробітної плати у процесі формування ними централізованих фінансових ресурсів держави.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є фонд заробітної плати юридичних осіб.

Предмет дослідження є теоретичні та прикладні аспекти нарахування, утримання та сплати із заробітної плати існуючих платежів та внесків (ПДФО, військового збору та ЄСВ).

За результатами дослідження сформульовані такі висновки: проаналізовано погляди науковців на сутність поняття «фінансові ресурси» та «заробітна плата», визначено їх економічну сутність та типологію. Зроблено висновки про надзвичайно велике фіскальне та регулююче значення обов'язкових платежів із заробітної плати для держави та суспільства, проаналізовано наявні тенденції у сфері нарахування та сплати зазначених податків та внесків в Україні.

Визначені такі перспективи (шляхи) розвитку: були запропоновані напрями реформування обов'язкових платежів, які сплачуються або розраховуються із заробітної плати в Україні.

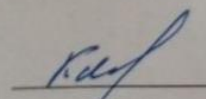
Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 60 сторінок друкованого тексту. Робота містить 10 таблиць, 12 рисунків та 7 додатків. Список використаних джерел складається із 40 найменувань.

Дата виконання кваліфікаційної роботи 23.06.2021р.

Дата захисту кваліфікаційної роботи 24.06.2021р.

Студент ДАША КОНОВАЛЬЧУК

(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

(підпис)

Зміст

	С.
Вступ	5
1 Теоретичні основи дослідження фінансових ресурсів	8
1.1 Сутність, структура та джерела формування фінансових ресурсів	8
1.2 Заробітна плата; економічна сутність та оподаткування	17
2 Аналітико–практичні аспекти оподаткування фонду оплати праці в Україні	28
2.1 Аналіз діючого механізму оподаткування фонду заробітної плати в Україні	28
2.2 Напрямки удосконалення справляння податків із заробітної плати на прикладі «Центру фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» Теофіпольської селищної ради у 2022–2024 роках	38
Висновки	51
Список використаних джерел	56
Додатки	60

Вступ

За сучасних реалій вдосконалення оподаткування доходів юридичних осіб в цілому та їхнього фонду оплати праці зокрема, виступає вирішальним чинником зменшення масштабів тіньової економіки, гарантує зростання надходжень до бюджетів усіх рівнів, а також державних цільових фондів, основним джерелом формування яких виступає єдиний соціальний внесок. При цьому, державі у процесі вибору дієвих важелів податкової політики у сфері обов'язкових платежів слід відштовхуватись від того, як розподіляється податковий тягар між платниками. Обов'язкові платежі, для яких заробітна плата виступає об'єктом нарахування та джерелом сплати, мають індивідуальну специфіку і, будучи за своєю економічною сутністю, витратними статтями суб'єктів господарювання, є невід'ємною складовою валового внутрішнього продукту. За умов воєнного стану актуалізувалося питання забезпечення стабільного формування державних централізованих фондів. Через що, фінансова система України, яка і до зазначених форс-мажорних обставин перебувала не у найкращому стані, зазнає додаткового серйозного навантаження через необхідність пошуку додаткових джерел грошових надходжень, максимально при цьому використовуючи внутрішні ресурси.

Проблематика фонду оплати праці, удосконалення його оподаткування та його детінізації, рівномірного розподілу податкового навантаження, регулювання доходів різних соціальних прошарків населення, вдосконалення існуючої системи соціального страхування нашої держави досліджувалася у працях таких науковців, як Андрущенко В., Базилюк А., Борейко В., Данілов О., Загородній А., Іванчук Н., Карлін М., Крисоватий А., Лютий І., Лібанова Е., Мельник В., Опарін В., Поплавська О., Скрипник А., Соколовська А., Швабій К. та інші.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у поглибленні теоретичних та практичних аспектів, які стосуються сплати обов'язкових платежів із заробітної плати у процесі формування ними централізованих фінансових ресурсів

держави. Для досягнення мети кваліфікаційної роботи було визначено такі ключові завдання:

- узагальнити сутнісно-понятійні характеристики фінансових ресурсів та дослідити джерела їх формування;
- визначити економічну сутність заробітної плати та оцінити вплив обов'язкових платежів із неї на формування фінансових ресурсів держави;
- проаналізувати діючий механізм оподаткування фонду заробітної плати в Україні у період воєнного стану;
- оцінити діючий механізм справляння обов'язкових платежів із заробітної плати на прикладі комунальної установи «Центру фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» Теофіпольської селищної ради» у 2022–2024 роках;
- напрацювати рекомендації та пропозиції щодо покращення механізму сплати обов'язкових платежів із заробітної плати в Україні у контексті їх впливу на фінансові ресурси держави.

Об'єктом дослідження є фонд заробітної плати юридичних осіб.

Предмет дослідження виступають теоретичні та прикладні аспекти нарахування, утримання та сплати із заробітної плати існуючих платежів та внесків (ПДФО, військового збору та ЄСВ).

Методологічною основою кваліфікаційної роботи стали загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема: діалектичний метод, логічне узагальнення, історичний, статистичний та структурний аналіз, причинно-наслідкового зв'язку, групування, порівняння та оцінки, а також графічне відображення для наочного представлення результатів. Діалектичний, логічний та історичний методи застосовувались для аналізу діючого законодавства та підходів до оподаткування заробітної плати. Статистичний і структурний аналіз використовувалися при вивченні динаміки надходжень від ПДФО, військового збору та ЄСВ, оцінці навантаження на фонд оплати праці. Метод порівняння та причинно-наслідкового аналізу допоміг визначити зв'язки між податковим навантаженням та тінізацією заробітної плати. Для візуалізації результатів дослідження застосовується графічний метод.

Інформаційною базою дослідження виступають: чинна нормативно-правова база з питань оподаткування фонду заробітної плати, наукові роботи (монографії, статті, тези), офіційні статистичні та аналітичні матеріали Державної податкової служби України, фінансова звітність комунальної установи «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» Теофіпольської селищної ради, а також ресурси мережі Інтернет.

Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості використання напрацьованих теоретико-практичних результатів дослідження у практиці вдосконалення управління фінансовими ресурсами в Україні.

Основні результати кваліфікаційної роботи доповідалися на IV Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Розвиток інноваційного фінансового управління суб'єктами економіки в умовах реалізації євроінтеграційної стратегії України» (16 листопада 2023 р., м. Хмельницький) та на Всеукраїнському фаховому конкурсі студентських наукових робіт з публічних фінансів у 2024-2025 н.р., який проходив у Державному податковому університеті (м. Ірпінь).

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 60 сторінок друкованого тексту. Робота містить 11 таблиць, 12 рисунків та 7 додатків. Список використаних джерел складається із 40 найменувань.

1 Теоретичні основи дослідження фінансових ресурсів

1.1 Сутність, структура та джерела формування фінансових ресурсів

Фінанси впливають на процес розширеного відтворення з моменту перерозподілу основних макроекономічних показників (валовий внутрішній продукт та національний дохід) у відповідні фонди. Саме у цей час фінанси починають функціонувати як складова частина економічного механізму держави. Матеріальним проявом фінансових відносин виступають фінансові ресурси. Саме цей факт виокремлює фінанси із різноманіття інших економічних категорій. Можна стверджувати, що фінанси як поєднання економічних відносин знаходять своє конкретне відображення у фінансових ресурсах, формою руху яких є фонди грошових коштів.

Серед не до кінця вирішених проблем сучасної фінансової науки присутня проблема теоретичного осмислення сутності та природи фінансових ресурсів національної економіки. Окремі дослідники проводять пряму аналогію між фінансовими та грошовими ресурсами, опираючись на тотожність категорій «гроші» та «фінанси». Побутує думка, що фінансові ресурси – це вся сукупність коштів економіки, яка потенційно може бути використана і фактично використовується для провадження фінансової діяльності та проведення фінансових (будь-яких грошових) транзакцій органами державної влади, місцевого самоврядування та господарюючими суб'єктами (бюджетними установами та домогосподарствами). Фінансові ресурси – одночасно всі грошові ресурси, і навпаки. По своїй суті, усі потоки грошових коштів чи потоки фінансових ресурсів, перебуваючи у безперервному процесі їх формування та використання, складають матеріальну основу фінансів.

Аналіз фахової літератури, присвяченій цьому питанню показує, що однаковість серед науковців з цього приводу повністю відсутня, а визначення фінансових ресурсів є самими різноманітними, причому вони можуть

відноситися як до мікро-, так і до макрорівня, або ж носити універсальний характер:

- грошові відносини, які перебувають у залежності від первинного розподілу вартості ВВП, у тому числі, формування та використання грошових доходів і децентралізованих фондів;

- поєднання фондів грошових коштів, які є у розпорядженні держави, господарюючих суб'єктів, бюджетних установ та організацій, що сформовані протягом певного періоду часу, завдяки розподілу і перерозподілу сукупного суспільного продукту і національного доходу;

- частина національного доходу, яка виражена в грошових коштах і сконцентрована безпосередньо в державі чи у приватному секторі для використання з метою розширеного відтворення і на загальнодержавні потреби;

- частина грошових ресурсів, акумульованих у вигляді доходів, а також зовнішніх надходжень, котрі необхідні для виконання фінансових зобов'язань і гарантування витрат розширеного відтворення;

- сукупність грошових коштів, які є в розпорядженні господарюючого суб'єкта на певну дату для забезпечення організації своєї діяльності – основної, фінансової та інвестиційної;

- грошовий капітал, який інвестований у нефондовій або фондовій формах, трансформований у відповідну матеріальну форму і призначений для виконання фінансових зобов'язань;

- грошові фонди та грошові нагромадження, які створюються державою, підприємствами, установами, організаціями в процесі розподілу й перерозподілу суспільного продукту і національного доходу;

- поєднання різного роду доходів, відрахувань і надходжень, що перебувають у розпорядженні держави, установ, підприємств та спрямовуються на забезпечення суспільних потреб, маючи на меті розширення виробництва і збільшення матеріального добробуту суспільства;

- грошові фонди цільового призначення, які мають централізований та децентралізований характер, формуються в ході розподілу і перерозподілу

національного багатства, валового суспільного продукту і національного доходу та у подальшому призначені для використання згідно із завданнями соціально-економічного розвитку держави та окремих господарюючих суб'єктів;

Узагальнення існуючих напрацювань до визначення сутності дефініції «Фінансові ресурси» дає змогу виокремити основні підходи, які варто згрупувати на законодавчий, економічний, макроекономічний, бухгалтерський і міжнародний. При цьому, кожен із них матиме свої характерні особливості, які залежатимуть від того кута зору, яким їх оцінюють.

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення «фінансові ресурси»

Назва підходу	Автор та джерело	Суть підходу
Економічний	Базилевич В.Д.	Фінансові ресурси – це сукупність грошових коштів, що перебувають у розпорядженні держави, підприємств і домогосподарств та використовуються для забезпечення виробничої та соціальної діяльності.
Законодавчий	Стаття 142 Господарського кодексу України	Фінансові ресурси – це кошти, які є в розпорядженні суб'єкта господарювання (підприємства, установи, організації), формуються з різних джерел і використовуються для фінансування діяльності.
Бухгалтерський	Савицька Г.В.	Фінансові ресурси – це грошові нагромадження, що формуються з прибутку, амортизаційних відрахувань, доходів від реалізації майна, кредитів, бюджетних асигнувань тощо і призначені для забезпечення діяльності підприємства.
Макроекономічний	Юрій С.І.	Фінансові ресурси – це грошові кошти, що формуються на рівні держави або регіонів і використовуються для реалізації економічної і соціальної політики.
Міжнародний	OECD Glossary of Statistical Terms	Фінансові ресурси – це кошти, доступні суб'єктам господарювання з внутрішніх і зовнішніх джерел, які можуть бути інвестовані у виробництво товарів, послуг або інші форми економічної активності.

Фінансові ресурси, формою виявлення яких є фонди грошових коштів, мають наступні характерні ознаки, які наведені на рисунку 1.1.

Фінансові ресурси, формою виявлення яких є фонди грошових коштів, мають наступні характерні ознаки, які наведено на рисунку 1.1. Як бачимо, основними із них є джерело формування, цільовий характер використання, належність одному із суб'єктів власницьких відносин, правова регламентація.

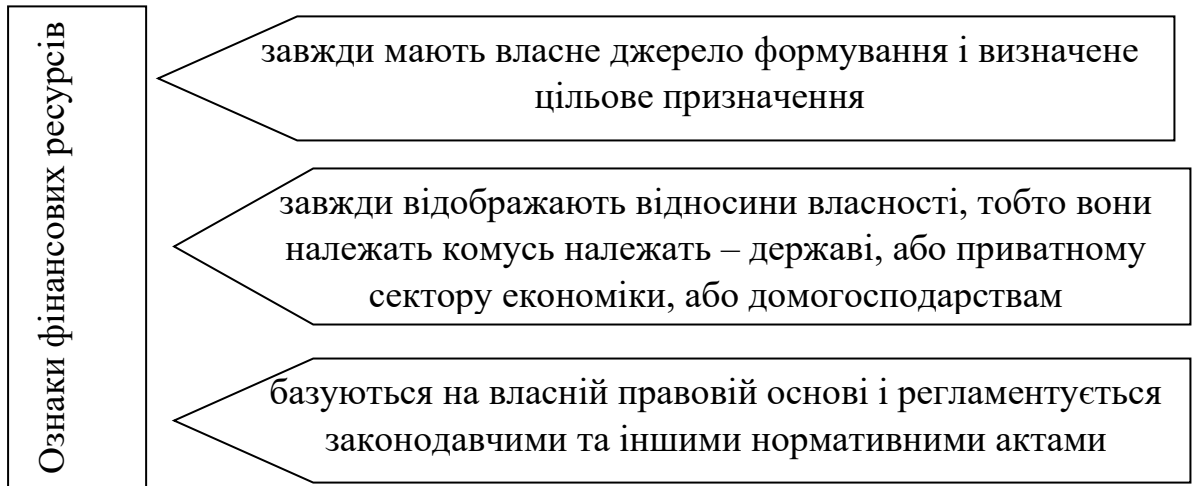

Рисунок 1.1 – Виокремлення ознак фінансових ресурсів

Джерело : побудовано автором на основі [30]

На нашу думку, достатні підстави ототожнювати фінансові ресурси з грошовими ресурсами відсутні – як на макроекономічному рівні, так і на рівні підприємства чи установи. Фінансові ресурси не завжди набувають грошової форми. До прикладу, надання пільг в оподаткуванні господарюючим суб'єктам, за інших рівних умов буде рівнозначним зменшенню величини фінансових ресурсів, які перебувають у розпорядженні підприємств та установ, які отримали цю податкову пільгу. А отже, загальна сума фінансових ресурсів, які знаходяться у розпорядженні всіх суб'єктів розподілу вартості, на даному економічному просторі залишиться постійною.

Фінансові ресурси держави є комплексною системою відносин, які сформувалися у суспільстві та пов'язані із формуванням, розподілом і використанням централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів, з метою виконання завдань і функцій держави. Основними формами їх прояву є наступні:

– ті, що сформувалися на рівні держави, у вигляді її бюджетної системи та позабюджетних фондів і які отримали назву централізованих фінансових ресурсів;

– ті, що сформувалися на рівні господарюючих суб'єктів, незалежно від форми їх власності та які мають на меті гарантування ведення економічної активності цих суб'єктів, а також на рівні домашніх господарств – для забезпечення суспільних благ, які необхідні для підтримання рівня належного добробуту і які отримали в фаховій літературі назву децентралізованих.

Беручи до уваги існування фінансових ресурсів у двох основних формах, доцільно виокремити три класифікаційні рівні їх формування та використання: мікрорівень, тобто на рівні домогосподарств, а призначення їх полягатиме у забезпеченні придбання суспільних благ для покриття існуючих потреб серед їх членів – їжі, одягу, житла тощо. Таким чином, з однієї сторони домогосподарства поставляють в економіку необхідний ресурс, в першу чергу – робочу силу та інвестиції, які трансформуються із заощаджень, а з іншої сторони – вони є споживачами створених суспільних благ, оплачуючи їх вартість створення та податки, які закладені в ціну такого блага, формуючи фінансові ресурси суб'єктів господарювання та держави.

Мезорівень формування фінансових ресурсів характерний для господарюючих суб'єктів, при цьому форма власності тут до уваги не береться – може бути як державна, так і приватна, так і змішана. Основним призначенням фінансових ресурсів на цьому рівні є забезпечення господарської, фінансової та інвестиційної діяльності підприємств, отримання ними прибутку тощо. Тобто, тут фінансові ресурси виступають у якості капіталу – вартості, яка приносить дохід.

Базою для фінансових ресурсів на макрорівні виступає бюджетна система (державний та місцевий бюджети), а також функціонуючі позабюджетні фонди, основними із яких є Пенсійний фонд України. Основне призначення фінансових ресурсів на цьому рівні економічних відносин – забезпечення фінансування витрат загальнодержавного характеру, які пов'язані із

обороздатністю країни, підтримки правоохоронної діяльності, державного управління, охорони навколишнього природного середовища, забезпечення виконання взятих на себе соціальних гарантій (виплату зарплат у державному секторі, пенсій, соціальних допомог), створення матеріальних та фінансових резервів. Поділ фінансових ресурсів, залежно від сектору економічних відносин, наведено на рисунку 1.2.

Класифікацію фінансових ресурсів можна продовжити за способами походження, виокремивши наступні:

- ресурси накопичення (дохід, прибуток, амортизаційні відрахування, відрахування на соціальні потреби);
- ресурси перерозподілу і сторинного розподілу ВВП і національного доходу, а в окремих випадках – і національного багатства (прямі і непрямі податки, доходи від зовнішньоекономічної діяльності, приріст довготермінових вкладів тощо).

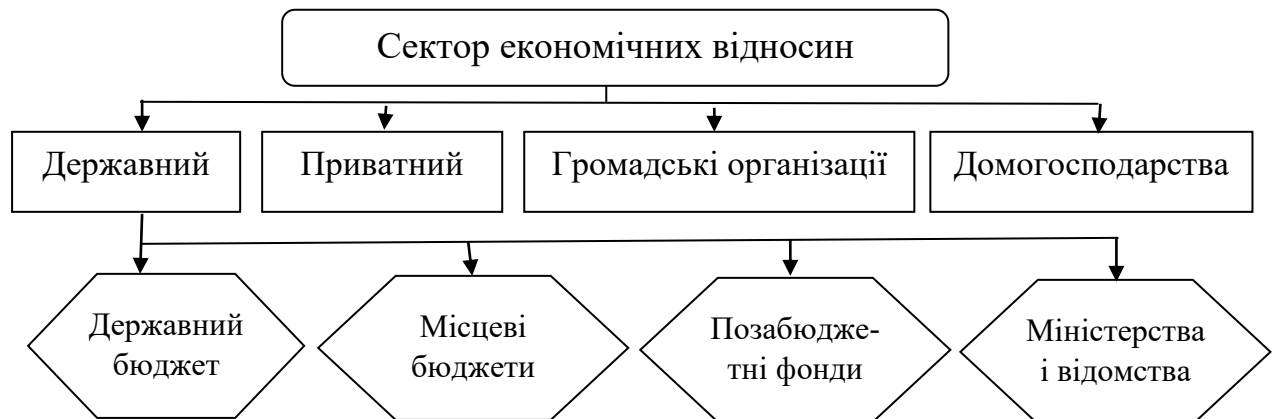

Рисунок 1.2 – Класифікація фінансових ресурсів у залежності від секторів економіки

Джерело : побудовано автором на основі [1]

Залежно від відносин власності варто виокремити власні та залучені фінансові ресурси. Принципова відмінність між ними – це можливість розпоряджання ними та відання. Якщо власні ресурси (для держави – сплачені податки, а для суб'єктів господарювання – прибуток або амортизаційний фонд) перебувають у повному розпорядженні та віданні і можуть бути використані, практично, на будь-які цілі, то залучені ресурси (для держави – бюджетні

запозичення, для приватного сектора – отримані банківські кредити чи кошти залучені від емісії боргових цінних паперів) необхідно буде повернути, як правило, із сплатою відсотків [8, с.213].

Виконання функцій держави, яке базується на забезпеченні фінансово-грошовими ресурсами, реалізується із використанням наступних методів

Виконання функцій держави, яке базується на забезпеченні фінансово-грошовими ресурсами, реалізується із використанням наступних методів:

- методи формування грошових фондів (податкові і неподаткові методи);
- методи розподілу акумульованих грошових фондів (фінансування з бюджету, державний кредит, дотації, субсидії, субвенції);
- методи використання грошових фондів.

При застосуванні цих методів, державі важливо дотримуватись золотієї середини – не слід пригнічувати ділову активність шляхом надмірного збільшення податкового навантаження та застосування великої кількості перевірок зі сторони фіскальних (податкових та митних) органів, чітко розуміючи ефективний рівень кривої Лаффера. Адже такі методи стимулюють міграцію законслухняних платників у тіньовий сегмент економічної активності. Також важливим буде і те, як використовується сформований державою фінансовий ресурс, яка ефективність бюджетних видатків. Адже, на основі цього, платники податків теж приймають рішення про доцільність сплати податків у повній мірі, відповідно до існуючого податкового законодавства. Чим вищий рівень корупції в державі, що завжди супроводжується неефективним витрачанням бюджетних коштів, тобто, банальним їх розкраданням, тим менше охочих чесно платити податки. Різноманітність методів формування фінансових ресурсів зумовлена суб'єктами, з якими у держави складаються фінансові відносини, а також певними умовами формування й розподілу грошових коштів.

Першу групу методів фінансової активності при формуванні фінансових ресурсів становлять обов'язкові та добровільні методи мобілізації фінансових

ресурсів. Метод мобілізації на основі обов'язкової сплати є провідним, він базується на примусовому і безвідплатному вилученні частини майна або грошових коштів у їх власників на користь держави і реалізує безумовні обов'язки, щодо такого вилучення, а також гарантії такого виконання. Найбільш характерною формою такої мобілізації є податки, але, окрім них, можуть бути також інші обов'язкові збори, які сплачуються на постійній основі. Прикладом такого збору в Україні є єдиний соціальний внесок. Разом із обов'язковим способом формування фінансових ресурсів застосовується й добровільний метод, в основу якого покладено переважно диспозитивні способи забезпечення фінансових надходжень і процесів кредитування [36, с. 90].

У ході розподілу державних грошових фондів використовуються два основні методи; фінансування (що здійснюється на підставі затверджених фінансових планів на основі безповоротності, безоплатності, цільового характеру, планового перерахунку грошових коштів із централізованого фонду) і кредитування (надання фінансових ресурсів на принципах цільового призначення, поворотності, платності, терміновості).

Третю групу методів діяльності у сфері фінансових ресурсів формують методи використання фінансових ресурсів. До цієї групи відноситься метод визначення цільового характеру грошових коштів держави; метод визначення розроблених компетентними органами державного контролю фінансових лімітів та нормативів використання бюджетних коштів; метод планування; метод фінансового контролю тощо.

Коли проаналізувати склад фінансових ресурсів у нашій державі, то не важко прийти до висновку, що найбільша частка тут припадає на фінансові ресурси державного сегменту економіки. Упродовж останніх років держава мобілізує в бюджетну систему, з урахуванням централізованих цільових фондів, до 75% усіх фінансових ресурсів. А це не може не вплинути на частку фінансових ресурсів підприємницьких структур, яка зменшується. Проте, цій тенденції є пояснення – в Україні продовжується воєнний стан, а тому усі фінансові ресурси йдуть на забезпечення обороноздатності нашої держави.

Проблеми у ході формування і використання фінансових ресурсів в державному секторі України обумовлені наступними визначальними факторами [31, с. 47]:

- обмеженістю податкової бази, яка гарантує обов'язкові надходження до бюджету і фінансує державу із власних джерел;
- суттєві обсяги тіньової економіки, що веде до того, що держава недоотримує значні обсяги податкових надходжень. Окрім того, тінізація економічних відносин відтягує на себе частину вже сформованого фінансового ресурсу, через необхідність протидіяти цьому сегменту зі сторони органів державного фінансового контролю. А ці кошти могли б гарантувати розширення фіскального потенціалу та, у перспективі, стимулювати зростання надходжень до централізованих фондів грошових коштів держави;
- суттєвий перекис у бік фінансування забезпечення соціальної функції держави, що зумовлено історичними традиціями, невеликим рівнем соціальної відповідальності бізнесу та населення, що потребує від держави фінансування значної кількості соціальних програм, трансформація соціальної функції держави на політичний інструмент спекуляцій та загравання з електоратом, у результаті чого соціальні зобов'язання держави збільшуються без належної фінансової бази;
- ризик нераціонального, нецільового та неефективного використання коштів державою. Ця проблема дуже суттєва в країнах із високою часткою тіньової економіки, захмарним рівнем корупції та бюрократії. Таким чином, таке неефективне використання фінансових ресурсів, які концентруються для виконання функцій держави, доцільно ототожнювати із прямими втратами бюджету як тепер, так і на перспективу.

Фінансовий потенціал державного сегменту економічних відносин є визначальним у забезпеченні сталого розвитку економіки, у зв'язку із тим, що він завдяки процесу суспільного відтворення впливає на процеси формування та накопичення державного багатства, дозволяє уряду держави фінансувати та провадити різного роду заходи, пов'язані із регулюючим та стимулюючим

впливом на всі сфери та галузі економіки, у тому числі і адміністративні методи управління.

1.2 Заробітна плата: економічна сутність та оподаткування

Оплата праці – це сукупність правових і організаційних заходів, що визначає порядок впровадження системи оплати, тарифної сітки, нормування праці, розрахунки відрядних розцінок, преміювання, а також інших видів стимулюючих, компенсаційних і гарантійних виплат працівнику. До її складу входить регулювання умов оплати при відхиленнях від тарифних норм, визначення форм і термінів виплати заробітної плати, розрахунок середнього заробітку, індексацію зарплати відповідно до змін індексу споживчих цін і надання компенсації у разі порушення строків виплат. Побудова системи оплати праці ґрунтується на науково розроблених засадах, які враховують державну політику щодо мінімальної зарплати, стан економіки країни, а також переважаючі форми власності та ведення господарської діяльності [7, с.290].

За своєю природою, заробітна плата – це винагорода за працю робітника. Але слід зважити на те, що з погляду працедавця, кожен його працівник отримує власну індивідуальну оплату праці, яка залежить від рівня його освіти, набутої кваліфікації, результатів його роботи і навіть умов, у яких вона здійснюється. Звідси ми бачимо, що заробітна плата ідентифікує співробітників між собою за ієрархічними щаблями. Із соціального аспекту, заробітна плата є стимулюючою виплатою та компенсацією за витрачені час та працю [21, с.310].

Стосовно економічної сутності заробітної плати, то в економічній теорії сформувалися дві основні концепції її визначення:

– заробітна плата є ціна праці, величина та динаміка якої формуються під впливом ринкових факторів, і в першу чергу, попиту і пропозиції;

– заробітна плата – це грошовий вираз вартості товару «робоча сила», або перетворена форма вартості товару робоча сила, величина якої визначається умовами виробництва та ринковими факторами – попитом та пропозицією, під впливом яких відбувається відхилення заробітної плати від вартості робочої сили.

Теоретичні основи концепції першого підходу були розроблені Адамом Смітом і Давідом Рікардо. Сміт вважав, що праця виступає як товар і має природну ціну, тобто «природну заробітну плату», що визначається витратами виробництва, до складу яких він відносив вартість необхідних засобів існування робітника та його сім'ї. Він не бачив відмінності між працею та робочою силою і тому під природною заробітною платою розумів вартість робочої сили. Подальший розвиток теорія мінімуму засобів існування отримала у Рікардо, який опирався на два закони Томаса Мальтуса – «народонаселення» і «спадної родючості ґрунтів». На основі першого із них, Давід Рікардо зробив висновок, що з розвитком суспільства вартість засобів існування зростає, отже має збільшуватися і заробітна плата. Науковець зробив висновок, що заробітна плата робітників не повинна перевищувати рівень мінімальних засобів існування, оскільки зі збільшенням заробітної плати автоматично веде до зростання рівня народжуваності, а це веде до зростання пропозицій праці, а відтак – до зменшення заробітної плати через збільшення рівня конкуренції на ринку. У свою чергу, зменшення заробітної плати супроводжується скороченням чисельності населення та пропозицій на ринку праці, що сприяє її зростанню. В результаті впливу коливань пропозиції праці, заробітна плата зберігає тенденцію до встановлення деякої постійної величини як фізичного мінімуму засобів існування.

В основу другої концепції, прихильниками якої були марксистки, покладено поділ поняття «праця» і «робоча сила» та обґрунтування положення про те, що праця не може бути товаром і немає вартості. Товаром виступає робоча сила, що має здатність до праці, а заробітна плата виступає як ціна цього товару у вигляді грошового вираження вартості. Робітник отримує оплату не за всю працю, а лише за необхідну. Економічна природа заробітної плати полягає

в тому, що за рахунок цього доходу забезпечуються матеріальні та духовні потреби, що гарантують механізм відтворення робочої сили.

На сьогоднішній момент, в економічній та правовій науках, вітчизняними та зарубіжними вченими напрацьовано багато варіантів трактувань терміну «заробітна плата» – це вартість трудових ресурсів, задіяних в процесі виробництва; плата, яка виражається в грошовій формі; надходить в особисте споживання співробітників, відповідно до кількості та якості затраченої ними своєї праці; це сума витрат на виробництво кінцевого продукту, яка спрямовується на оплату праці співробітників підприємства. Характерні трактування заробітної плати наведено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Підходи до трактування поняття «заробітна плата»

Автор	Трактування
Закон України «Про оплату праці» [9]	Винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу
Брезицька К.Ф. [3]	плата за працю, а її величина – це ціна праці, яка формується на ринку праці в результаті взаємодії попиту на конкретні види праці і її пропозицію. Заробітна плата являє собою винагороду, виражену, як правило, у грошовому еквіваленті, яку згідно з трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу
Калина А.В. [15, с. 26]	частина доданої вартості у грошовій формі, яка в результаті його розподілу надходить працівникам залежно від кількості і якості затраченої ними праці
Мочерний С.В. [24, с. 121]	грошове вираження вартості і ціни товару – робочої сили та результативності її функціонування в економічній діяльності
Пашута Н. [20]	Об'єктивно необхідний для відтворення робочої сили та ефективного функціонування виробництва об'єм вираженої в грошовій формі основної частини життєвих засобів, що відповідає досягнутому рівню розвитку продуктивних сил і зростає пропорційно підвищенню ефективності праці робітників. Це не доход, а витрати підприємства на відтворення трудових ресурсів на суспільно необхідному рівні.

Проте, найбільш вичерпним, на наш погляд, є визначення заробітної плати як винагороди, яку отримує працівник підприємства, залежно від кількості та якості витраченої ним праці і результатів діяльності всього колективу підприємства чи установи в цілому.

За умов ринкової економіки сформувалися жорсткі вимоги до організації оплати праці. Адже з однієї сторони, господарюючі суб'єкти повністю незалежні в організації праці та заробітної плати, визначені величини фонду заробітної плати, встановленні посадових окладів і тарифних ставок, підходах до іншого матеріального стимулювання працівників, наприклад, преміювання. А з іншої сторони, підприємствам слід шукати резерви для зниження затрат на оплату праці, оскільки вона є складовою собівартості і забезпечення якості продукції, для забезпечення конкурентоздатності в ринковому середовищі. А зазначені процеси проходять під наглядом державних органів, які регламентують величину мінімальних розмірів зарплати та тарифних ставок в оплаті праці. Як важлива соціально-економічна категорія заробітна плата в ринковій економіці виконує певний функціонал, представлений у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 – Функції заробітної плати

Функція	Форма прояву
Відтворювальна	засіб відтворення робочої сили та метод залучення людей до праці
Стимулююча	Регламентація залежності рівня оплати праці від результатів праці, її кількості та якості
Регулююча	спосіб розподілу і перерозподілу робочої сили між регіонами, сферами і галузями економіки на основі ринкової кон'юнктури
Соціальна	механізм гарантування соціальної справедливості, на основі однакової винагороди за однакову працю

Джерело : побудовано автором на основі [18]

З метою вдосконалення оплати праці, великої уваги заслуговують вивчення зарубіжних механізмів формування та використання багатоаспектної системи матеріального заохочення та стимулювання працівників, в основу якої покладено застосування тарифної системи оплати праці, використання

прогресивних форм оплати праці, впровадження нових оригінальних систем преміювання і стимулювання нововведень, зростання рівня оплати розумової праці, значна індивідуалізація заробітної плати, яка залежить від знань, вмінь, навичок та результатів роботи працівників.

Проте, в ринковій економіці, яка характерна для державних утворень, які сповідають демократичні принципи управління, заробітна плата виступає не лише вагомим чинником соціального життя, але й об'єктом фіскального регулювання, оскільки є як об'єктом визначення для обов'язкових платежів, так і джерелом їх сплати. Податки виступають найважливішим інструментом державного регулювання економіки, одним із ключових джерел доходів бюджетної системи. Від рівня податкових ставок та способів акумуляції податкових платежів безпосередньо залежить фінансова спроможність держави щодо виконання взятих на себе функцій, зокрема суспільно важливих.

Необхідно відмітити, що одним з основних серед різноманітності податків є податок на доходи фізичних осіб (ПДФО). Окрім своєї головної функції – фіскальної, він покликаний забезпечувати і соціальну функцію, сприяючи зростанню рівня та якості життя населення і розв'язання існуючих проблеми диференціації доходів громадян. За сучасних умов так і не сформовано його універсальний механізм адміністрування, який би узагальнював та порівнював інтереси населення соціально-економічного характеру та фіскальні інтереси держави.

Податок на доходи фізичних осіб є головним видом прямих податків, справляння якого зачіпає інтереси усіх громадян, а механізм розрахунку якого полягає у вилученні в грошовому вигляді за звітний рік частини отриманого доходу та враховується на основі загального заробітку фізичних осіб. Природно, що це обмежує фінансові можливості громадян та не може мати одностайної підтримки, радше навпаки. В процесі вилучення частини доходів фізичних осіб забезпечуються надходження до бюджетів різних рівнів. Податок на доходи у кожній країні має свої характерні особливості, які ґрунтуються на історичних, політичних, економічних, релігійних та інших чинниках. Однак це не стоїть на заваді для виокремлення загальних рис, характерних для більшості

розвинених країн світу. Окремо слід наголосити на тому, що є країни, які повністю відмовилися від стягування податку на доходи зі своїх громадян. До таких країн відносяться, переважно, країни із офшорним статусом, або державні утворення, бюджетні доходи яких формуються від продажу нафти, і навіть доходів від туризму – Бермуди, Багами, Андорра, Монако, Бахрейн, Кувейт, Оман [23, с.256].

На сьогодні у світі розроблено кілька способів стягування податку на доходи фізичних осіб:

- в залежності від сімейного статусу платника податків: індивідуальне оподаткування; сімейне оподаткування, за якого податок сплачується із загального доходу сім'ї);

- в залежності від статусу постійного або непостійного резидентства: доходи постійних резидентів оподатковуються незалежно від місця їх одержання; доходи непостійних резидентів, які були отримані платником за межами країни, не оподатковуються ПДФО; доходи нерезидентів оподатковуються податком тільки в країні отримання цього прибутку;

- в залежності від ставок оподаткування: пропорційне оподаткування, при якому ставка оподаткування є фіксованою не залежно від величини доходу; прогресивне оподаткування – ставка податку на дохід фізичних осіб зростає зі збільшенням доходу; регресивне оподаткування, коли із ростом величини доходу ставка ПДФО зменшується.

Ставки ПДФО, в розрізі пропорційного або прогресивного способу їх встановлення, наведені у таблиці 1.4. Як бачимо, для країн колишнього соцтабору (Естонія, Грузія, Угорщина, Румунія, Чехія, Литва) притаманна невелика за розміром, пропорційна ставка податку, встановлення якої, в першу чергу, переслідувало легалізацію тіньових доходів [38, с.122]. До речі, до цієї ж категорії слід частково віднести і Україну, де базова ставка ПДФО становить 18%. Хоча наявність військового збору у 5%, для якого об'єктом оподаткування виступає та ж сама величина, що і для ПДФО, дозволяє зробити висновок про існування, так би мовити місцевих, або індивідуальних особливостей сплати

цього податку у нас. Для країн же із розвиненою економікою (Данія, Швеція, Франція Великобританія), які орієнтуються на забезпечення соціальних гарантій, характерне оподаткування доходів за прогресивною шкалою, верхня межа якої може перевищувати 50%.

Таблиця 1.4 – Ставки податку на доходи фізичних осіб в окремих країнах

Пропорційна ставка		Прогресивна ставка	
Країна	Ставка податку, %	Країна	Ставка податку, %
Естонія	21	Данія	8,0-55,6
Грузія	20	Швеція	30,0-55,0
Угорщина	16	Франція	0,0-49,0
Румунія	16	Великобританія	20,0-45,0
Чехія	15	Німеччина	14,0-45,0
Литва	15	Італія	23,0-43,0
Болгарія	10	Японія	10,0-37,0
Казахстан	10	Латвія	20,0-31,4

Джерело : побудовано автором на основі [19]

Паралелі з українським законодавством, щодо зарахування ПДФО в бюджет, можна знайти і в зарубіжних країнах. Так, у Німеччині, ПДФО розподіляється між 3 рівнями бюджетної системи – до федерального бюджету надходить 42,5%; до бюджету земель поступає 42,5%; до бюджету громад – 15,5%. Сплата податку здійснюється незалежно від громадянства платника. Об'єктом оподаткування виступають доходи фізичної особи, незалежно від джерела виникнення. Сплата податку може здійснюватися за двома способами, або на глобальній основі – за декларацією, або ж на шедулярній, коли застосовуються різні підходи до оподаткування різних видів доходів. Розмір оподаткованого доходу корегується на витрати пов'язані із платою за проїзд до місця роботи, застосовуються пільги пов'язані з віком платника, не оподатковуються внески до фондів соціального та пенсійного страхування.

Певним категоріям платників надано річний неоподатковуваний мінімум (13499 євро), з оподатковуваного річного доходу вираховуються витрати на дітей: віком до 18 років – 1800 євро; більше 18 років – 2400 євро. Ставка податку є прогресивною та залежить від 14% до 45% (дохід більший 114695 євро).

В податковій системі Франції податок на доходи фізичних осіб виконує важливу регуляторну функцію виконує, основне призначення якого полягає у стимулюванні заощаджень та інвестиційної активності населення. Широке застосування спектру податкових пільг обумовило той факт, що платниками цього платежу є лише кожен другий громадянин. Платниками податку є фізичні особи та суб'єкти господарювання, створені не у корпоративній формі (аналог юридичних осіб в українському законодавстві). Ставка податку коливається від 0 до 49%, залежно від економічних, соціальних, сімейних та вікових особливостей платників. Особливістю оподаткування є те, що оподатковується дохід не окремої фізичної особи, а сім'ї. Податок сплачується, починаючи із 18 річного віку. Оподаткування провадиться за результатами заявленого у декларації сукупного річного податку.

Найбільш значимим обов'язковим платежем у Великобританії є індивідуальний податок, при застосуванні якого існує відмінність в оподаткуванні доходів резидентів та нерезидентів. Якщо у перших під оподаткування підпадають усі види доходів, незалежно від місця отримання, протягом звітного періоду, то у других – доходи, отримані на території країни. Резидентами вважають фізичних осіб, які перебували на території країни більше 183 днів протягом податкового року, або протягом чотирирічного періоду знаходилися на території країни не менше 90 днів кожного року, або ж перебували у Великобританії один день (при умові, що така особа є власником житла, розташованого на території країни).

Особливістю місцевої системи оподаткування доходів фізичних осіб є те, що податок справляється не з сукупного доходу, а за окремими частинами – шедулами. Існує 6 шедул [37, с. 232]:

- шедула А – доходи від власності на землю; доходи від будівель та споруд; квартирна плата за здане в найм житло;
- шедула В – доходи від лісових масивів, використовуваних з комерційною метою;
- шедула С – доходи від цінних паперів;
- шедула D – доходи отримані від торгівельної або професійної діяльності, відсотки та аліменти, що підлягають оподаткуванню, доходи від майна, яке перебуває за кордоном, гонорари;
- шедула Е – заробітна плата, пенсія, соціальні допомоги та інші трудові доходи;
- шедула F – дивіденди та інші виплати, які здійснюються юридичними особами – резидентами.

При оподаткуванні застосовується трьохрівнева прогресивна ставка: при доході до 1921 фунтів у рік – 10%; від 1921 до 29900 фунтів – 22% (базова ставка); 40% для доходів, що перевищують 29900 фунтів. Для дивідендів (шедула F) використовують дворівневу ставку: 10% – при сумі доходу до 29900 фунтів та 32,5% – на суму, що перевищує 29900 фунтів стерлінгів. В залежності від віку платника-резидента передбачено прогресивну величину неоподаткованого мінімуму.

Головними джерелами фінансування соціального страхування у країнах з ринковою економікою є страхові внески застрахованих осіб та роботодавців (на користь найманих працівників), а також субсидії держави. Загалом система соціального страхування ґрунтується на принципах страхової солідарності. А це означає, що основним об'єктом оподаткування при цьому виступатиме заробітна плата. При цьому, існують 3 основні моделі нарахування та сплати соціальних внесків:

- коли їх сплата покладається виключно на особу, яка претендуватиме на отримання в майбутньому соціальної допомоги;

– коли їх сплата покладається на роботодавця, із яким особа перебуває у трудових відносинах та який виплачує такій особі дохід у вигляді заробітної плати;

– змішана система, коли обов'язок сплати соціальних внесків розподілений між роботодавцем та найманим працівником (застрахованим) у певній пропорції.

Частка внесків із соціального страхування в структурі ВВП, свідчить про ту роль, яку вони відіграють в соціальному захисті населення та про ту модель соціального розвитку, яка була обрана країною (рисунок 1.3). Як бачимо, чим більш економічно розвинена країна, тим більшу роль відіграють соціальні внески у забезпеченні добробуту її населення та гарантуванні прийняттого рівня життя у похилому віці.

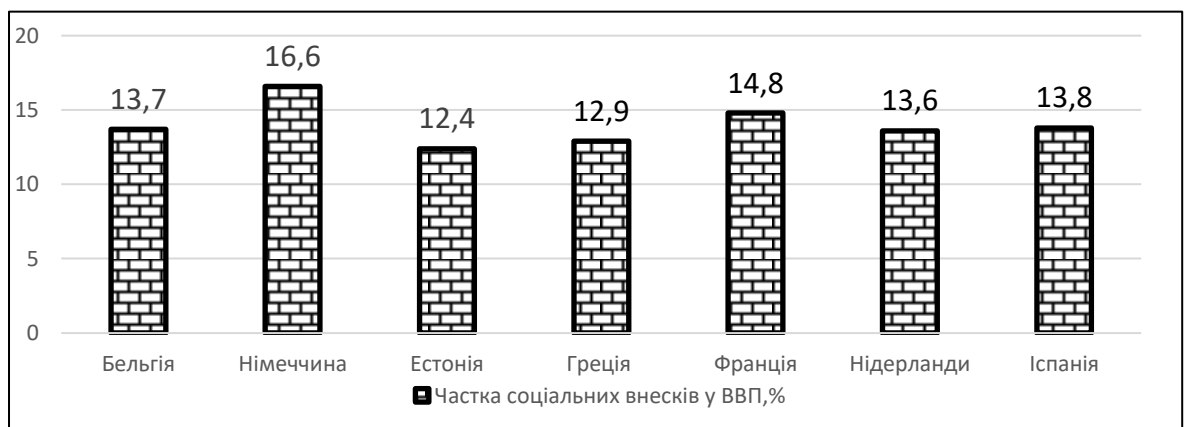

Рисунок 1.3 – Частка внесків з соціального страхування по відношенню до ВВП окремих країн, %

Джерело : побудовано автором на основі [6]

У більшості країн з ринковою економікою застосовуються системи соціального страхування з досить розвиненою автономією та диференціацією внесків. Одним із таких прикладів є міжгалузєва диференціація, в основу якої покладена ідея про те, що кожна галузь має компенсувати працівнику ризик настання професійних наслідків праці в ній (залежно від шкідливості чи небезпеки умов праці, адже робота шахтаря на глибині сотень метрів під землею суттєво відрізняється від роботи офіс-менеджера). У деяких країнах,

наприклад, Норвегії, розмір соціального внеску диференціюється в залежності від регіонів. Страховий внесок диференціюється і залежить від рівня професійного ризику, від величини заробітної плати, від природно-кліматичних умов. Це регулювання здійснюється за допомогою зміни пропорції внесків працівників та роботодавців та загального розміру страхового внеску.

Таким чином, фінансові питання забезпечення систем соціального страхування у великій мірі залежать від національних особливостей та розвиненості систем соціального захисту, які у свою чергу, як правило, перебувають у прямій залежності від рівня оплати праці, яка виступає основою для визначення рівня соціальних відрахувань, що слід враховувати для формування системи соціального страхування у вітчизняній практиці.

2 Аналітико-практичні аспекти оподаткування фонду оплати праці в Україні

2.1 Аналіз діючого механізму оподаткування фонду заробітної плати в Україні

Фонд оплати праці можна охарактеризувати, як сукупність всіх грошових та натуральних виплат, включаючи податки, збори та інші обов'язкові платежі, які працедавець нараховує своїм найманим працівникам за виконану роботу протягом певного періоду, як правило за місяць. Фонд оплати праці формується за рахунок:

- основної заробітної плати (посадового окладу чи тарифної ставки, доплат і надбавок, премій);
- додаткової заробітної плати (оплати за понаднормову роботу, за простої не з вини працівника; оплата щорічних відпусток та святкових днів);
- інших заохочувальних та компенсаційних виплат (матеріальна допомога, компенсація за невикористану відпустку, вартість безкоштовного харчування, проживання чи проїзді, одноразові винагороди тощо).

За допомогою показника фонду оплати праці проводять оцінку рівня життя населення, його використовують для розробки та реалізації державної соціальної політики (на макрорівні), він є джерелом інформації про сукупні витрати на придбання робочої сили для роботодавця (на мікрорівні). У сфері фіскальних відносин, фонд оплати праці виступає об'єктом оподаткування та джерелом сплати для ПДФО та військового збору і об'єктом оподаткування – для єдиного соціального внеску.

На жаль, в Україні, з початком воєнного стану, було призупинено опублікування частини чутливих макроекономічних показників, до яких було віднесено загальну величину фонду заробітної плати в економіці, тому, щоб

скласти уявлення про стан речей у сфері оплати праці, змушені оперувати показником середньої заробітної плати. На рисунку 2.1 подано динаміку середнього розміру заробітної плати в Україні, яка збільшилася на 185%, із 11591 до 21473 тис. гривень, або на 9882 грн. Причому, в 2024 році найбільші середні зарплати отримували зайняті у сферах інформації та телекомунікацій – 52457 грн; авіаційному транспорті – 43938 грн; фінансовій та страховій діяльності – 41384 грн.

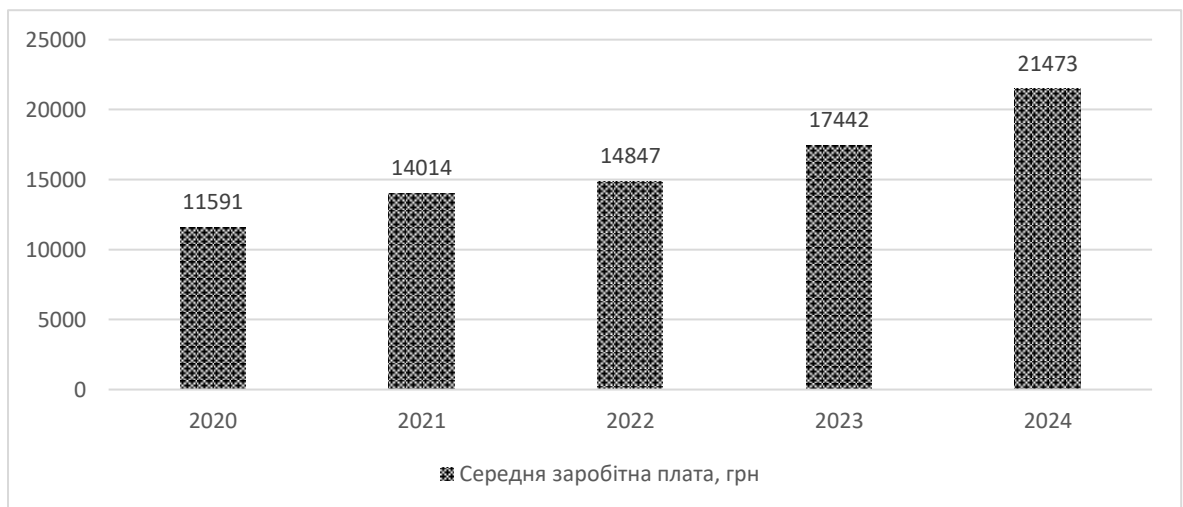

Рисунок 2.1 – Динаміка середньої заробітної плати в Україні за період 2020-2024 рр., грн

Джерело : побудовано автором на основі [22]

Основними причинами, що обумовили на сьогодні таке становище в оплаті праці є наступні: зростання рівня заробітної плати для військовослужбовців, кількість яких в Україні, за різними даними, становить від 750 до 900 тис. осіб; інфляційні процеси, які неминуче супроводжують економіку будь-якої країни в умовах дії на неї форс-мажорних обставин; масовий дефіцит робочої сили, причинами якого стали як масовий виїзд за кордон робочої сили, так і заходи, щодо мобілізації, в основному, чоловіків працездатного віку, до лав Збройних сил України. Усе це викликало конкуренцію серед працедавців за наявні трудові ресурси, найдієвішим інструментом якої стала заробітна плата, яку почали активно піднімати.

В Україні податок на доходи фізичних осіб відноситься до категорії загальнодержавних податків, які сплачуються фізичними особами та входить у групу прямих податків, тобто таких, що зменшують об'єкт оподаткування внаслідок свого справляння. Цей податок у якості доходу бюджетної системи розподіляється між її ланками: місцеві бюджети отримують 60% місцеві бюджети; 15% – Державний бюджет та 25% – бюджети громад [4]. Природно, що ріст заробітної плати не міг відобразитися на величині податку на доходи фізичних осіб, що сплачується до Зведеного бюджету України (рисунок 2.2). Тут фіксується зростання із 295,11 до 583,63 млрд грн, що в абсолютному вимірникові становить 288,52 млрд грн, а у відносному – на 97,76%.

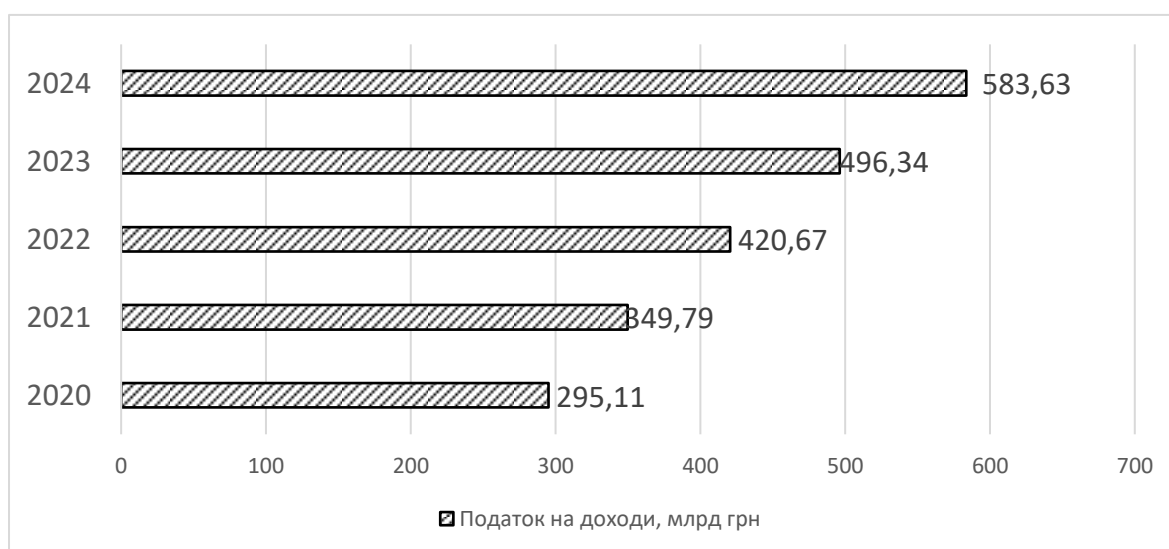

Рисунок 2.2 – Надходження податку на доходи фізичних осіб до Зведеного бюджету України за період 2020-2024 рр., млрд. грн

Джерело : побудовано автором на основі [10, 11]

На жаль, абсолютні показники не дають повного уявлення про фіскальну роль ПДФО у структурі надходжень до Зведеного бюджету, тому тут доцільно визначити відносний показник, зваживши надходження від цього податку до величини податкових надходжень та сукупних доходів Зведеного бюджету (рисунок 2.3). Якщо у структурі податкових надходжень частка ПДФО зросла із 25,97% у 2020 році до 27,95% – у 2024 році, сягнувши свого максимуму у 31,32% в 2022 році, то в загальних доходах вона зменшилася із 21,43% у 2020

році до 16,27% – у 2024 році. Такій суперечливій тенденції є цілком логічне пояснення – податкові надходження суттєво «просіли» у відносному значенні, адже зменшилася як ділова активність, так і кількість платників ПДФО у зв'язку із воєнним станом в Україні.

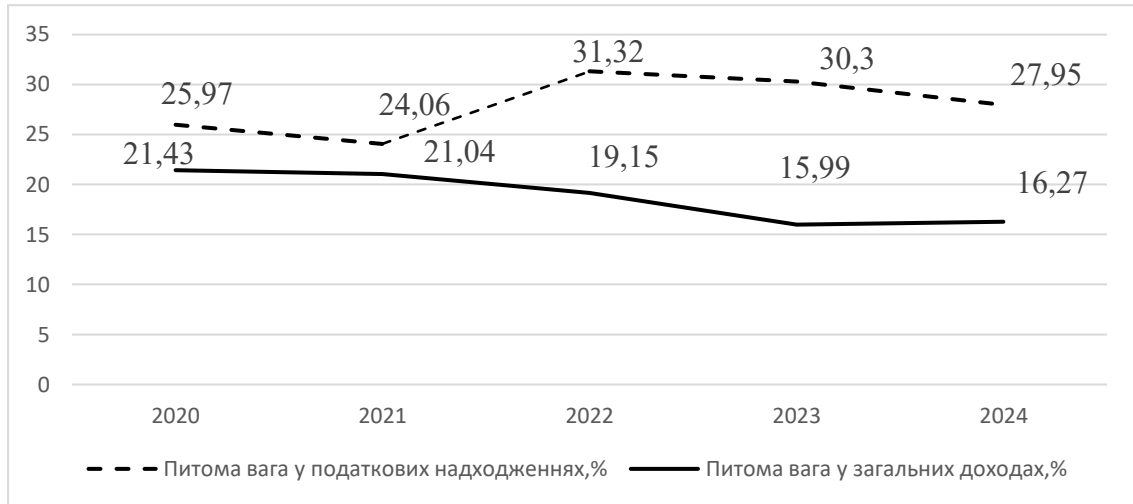

Рисунок 2.3 – Динаміка питомої ваги ПДФО у податкових надходженнях та загальних доходах Зведеного бюджету України за період 2020-2024 рр., %

Джерело : побудовано автором на основі [10, 11]

Другим обов'язковим платежем, який справляється із заробітної плати є військовий збір, який було запроваджено у серпні 2014 року, відповідно до Закону України від 31.07.2014 року № 1621-VII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів». Цим законодавчим актом підрозділ 10 «Інші перехідні положення» розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України було доповнено пунктом 16¹, який передбачав наступне [27]:

«16-1. Тимчасово, до 1 січня 2015 року, встановлюється військовий збір.

1.1. Платниками збору є особи, визначені пунктом 162.1 статті 162 цього Кодексу.

1.2. Об'єктом оподаткування збором є доходи у формі заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які нараховуються (виплачуються, надаються) платнику у зв'язку з трудовими

відносинами та за цивільно-правовими договорами; виграшу в державну та недержавну грошову лотерею, виграш гравця (учасника), отриманий від організатора азартної гри.

1.3. Ставка збору становить 1,5 відсотка від об'єкта оподаткування, визначеного підпунктом 1.2 цього пункту.

1.4. Нарахування, утримання та сплата (перерахування) збору до бюджету здійснюються у порядку, встановленому статтею 168 цього Кодексу, за ставкою, визначеною підпунктом 1.3 цього пункту.

1.5. Відповідальними за утримання (нарахування) та сплату (перерахування) збору до бюджету є особи, визначені у статті 171 цього Кодексу.

1.6. Платники збору зобов'язані забезпечувати виконання податкових зобов'язань у формі та спосіб, визначені статтею 176 цього Кодексу».

Аналіз цієї фіскальної новели дозволяє зробити певні висновки, що характеризують новий вид обов'язкового платежу:

- його можна назвати «наймолодшим» обов'язковим платежем у системі оподаткування України, зважаючи на час запровадження збору – серпень 2014 року;
- військовий збір доцільно включити у групу надзвичайних консенсусних податків, які застосовуються державою при виникненні форс-мажорних обставин та справляються за мовчазної загальної згоди суспільства;
- слово «військовий» в назві свідчить, про причини його появи – потреба у забезпеченні військових (не воєнних!) затрат, тобто, для потреб армії;
- поняття «збір» характеризує цільовий характер використання цього платежу;
- тимчасовий характер, який спочатку передбачався до 01.01.2015 року, говорить, що влада сподівалася на те, сепаратизм вдасться приборкати мирними методами, на основі переговорів і не бачила у військовому зборі потужного податкового важелю;

– за своєю фіскальною суттю, застосована у 2014 році схема справляння військового збору представляла собою надбавку у 1,5% (із 01.01.2025 року – 5%) до вже існуючого податку на доходи фізичних осіб. Відсутність військового збору у Податковому кодексі України, у переліку загальнодержавних податків і зборів теж, непрямо, говорить про його неповноцінність, як виду обов’язкового платежу;

– на наш погляд, адміністрування військового збору, не відповідало встановленим Податковим кодексом України, принципам загальності та соціальної справедливості в оподаткуванні, адже не застосовувалося по відношенню до такої групи економічно-активних громадян як фізичні особи-підприємці. По факту, під оподаткування військовим збором потрапила заробітна плата та виплати за цивільно-правовими договорами за якими виконувалися роботи (надавалися послуги). Зазначений недолік був усунений змінами у справлянні військового збору, які вступили в дію з 01.01.2025 року.

На рисунку 2.4 наведено динаміку надходжень військового збору за весь час його адміністрування – протягом 2014-2024 років. Можемо зробити висновок, що його сплата зросла із 2,5 млрд грн у 2014 році до 48,63 млрд грн у 2024 році (показник для 2023 та 2024 років визначений авторкою самостійно, у зв’язку із тим, що в офіційних даних статистичних даних Міністерства фінансів України та Державної податкової служби України зафіксовано сумарну величину ПДФО та військового збору, що були сплачені протягом звітного року). При цьому, слід наголосити, що у 2014 році військовий збір сплачувався не весь рік. Тому для більш вірного порівняння доцільно брати показник 2015 року, який склав 9,2 млрд грн. Ще одна обставина, яку необхідно брати до уваги – це девальвація курсу гривні по відношенню до іноземних валют. Якщо брати показник сплати у гривні, то тут збільшення 2024 року проти 2015 року більш ніж п’ятикратне (529%). Але, якщо гривню конвертувати у долар, за офіційним курсом НБУ, то сума військового збору для 2015 року становитиме 383,33 млн дол США, а для 2024 року – 1109,2 млн дол США, тобто розрив досить помітно зменшиться і дорівнюватиме 289%.

Рисунок 2.4 – Надходження військового збору за період 2014-2024 років*

* побудовано на основі даних Державної казначейської служби України та Державної податкової служби України.

На жаль, абсолютні показники не дають вичерпного уявлення про реальний стан речей, тому їх слід співвідносити з іншими величинами, тобто, використовувати для визначення відносних показників. Цими величинами варто обрати податкові надходження до Зведеного і Державного бюджетів, оскільки військовий збір включається до групи податкових надходжень і зараховується у доходи бюджетної системи держави.

Узагальнення цих даних, яке наведено у таблиці 2.1, дозволяє прийти до висновку, що надходження військового збору збільшилося, за період 2014-2024 років, із 0,68 до 2,33% у податкових надходженнях до Зведеного бюджету та 0,89 до 2,95% – до Державного бюджету. Свого історичного відносного максимуму сплата сягнула у 2022 році – 2,51% (Зведений бюджет) і 3,55% (Державний бюджет). Усе це дає змогу зробити висновок про невелику фіскальні віддачу військового збору. Але, якщо порівняти надходження цього обов'язкового платежу із його прямим призначенням – забезпеченням державних бюджетних витрат на оборону, то в такому разі висновки можна зробити дещо інші.

Таблиця 2.1 – Питома вага військового збору у податкових надходжень до Зведеного та Державного бюджету України в 2014-2024 роках*

Роки	Податкові надходження до Зведеного бюджету, млрд. грн	Податкові надходження до Державного бюджету, млрд. грн	Надходження від військового збору, млрд грн	Питома вага військового збору у податкових надходженнях Зведеного бюджету, %	Питома вага військового збору у податкових надходженнях Державного бюджету, %
2014	367,51	280,18	2,5	0,68	0,89
2015	507,64	409,42	9,2	1,81	2,24
2016	650,78	503,88	11,5	1,77	2,28
2017	828,16	627,15	15,1	1,82	2,41
2018	986,35	753,82	18,7	1,89	2,48
2019	1070,32	799,78	22,4	2,09	2,80
2020	1136,69	851,12	23,9	2,10	2,81
2021	1453,8	1107,09	28,6	1,97	2,58
2022	1343,2	949,77	33,7	2,51	3,55
2023	1638,1	1203,54	38,18	2,33	3,17
2024	2088,3	1647,19	48,63	2,33	2,95

* побудовано на основі даних Державної казначейської служби України та Державної податкової служби України

Частка військового збору у забезпеченні витрат на оборону в 2014-2024 роках, яка показана у таблиці 2.2, засвідчує, що в період 2015-2021 років, вона різнилася від 17,69% у 2015 році до 22,43% – у 2021 році. Більше 20% у фінансуванні потреб оборонного характеру бачимо також у 2017 році (20,31%), 2019 році (21,01%). Істотне зменшення цього обсягу, починаючи із 2022 року (2,95%), обумовлене лавиноподібним ростом витрат на армію, що було наслідком повномасштабного вторгнення ворога на територію нашої держави, а також суттєвим падінням економічної активності в Україні, через руйнацію або релокацію виробництв, знищенням робочих місць, падінням доходів населення, в першу чергу, найманих працівників.

Таблиця 2.2 – Питома вага військового збору у фінансуванні витрат на оборону в 2014-2024 роках*

Роки	Витрати на оборону, млрд. грн	Надходження від військового збору, млрд грн	Питома вага військового збору у витратах на оборону, %
2014	27,365	2,5	9,14
2015	52,015	9,2	17,69
2016	59,357	11,5	19,37
2017	74,36	15,1	20,31
2018	97,024	18,7	19,27
2019	106,627	22,4	21,01
2020	120,374	23,9	19,85
2021	127,527	28,6	22,43
2022	1142,872	33,7	2,95
2023	2097,62	38,18	1,82
2024	2404,475	48,63	2,02

* побудовано на основі даних Державної казначейської служби України та Державної податкової служби України

Ще одним видом платежу, для якого фонд оплати праці виступає об'єктом оподаткування, є єдиний соціальний внесок, який вітчизняними законодавцями віднесено до неподаткових платежів. На сьогодні в фаховій літературі можна знайти різні думки щодо того, чи можна віднести соціальні внески до категорії податків, та чи взагалі вони є складовою податкової системи нашої держави. Узагальнення підходів фахівців до трактування суті податків дозволяє виокремити такі 5 спільних рис цих платежів, які можна вважати базовими: обов'язковість сплати, нецільовий характер, законодавча закріпленість, індивідуальна безоплатність та примусовий характер. І як бачимо, усі вони притаманні єдиному соціальному внеску, який було запроваджено із 01.01.2011 року на заміну існуючим 4 зборам до державних соціальних позабюджетних фондів.

Відповідно до діючого нормативно-правового поля, ЄСВ розраховується, виходячи з величини нарахованого фонду оплати праці, допомоги по тимчасовій непрацездатності, оплати перших днів тимчасової непрацездатності підприємств, установ, організацій, дипломатичних представництв та консульських установ, а також основою для його обчислення виступає отриманий дохід самозайнятих осіб фізичних осіб-підприємців.

На рисунку 2.5 наведено динаміку надходжень єдиного соціального внеску протягом періоду 2020-2024 років в Україні. Слід відмітити, що зростання сплати відбулося із 294,38 до 548,94 млрд грн, або на 254,56 млрд грн, що у відносному значенні дало приріст на 86,47%. Така тенденція, в першу чергу обумовлена збільшенням фонду заробітної плати в економіці України, який, не дивлячись на воєнний стан в нашій державі продовжує зростати, в силу вищеперечислених на початку цього підпункту причин.

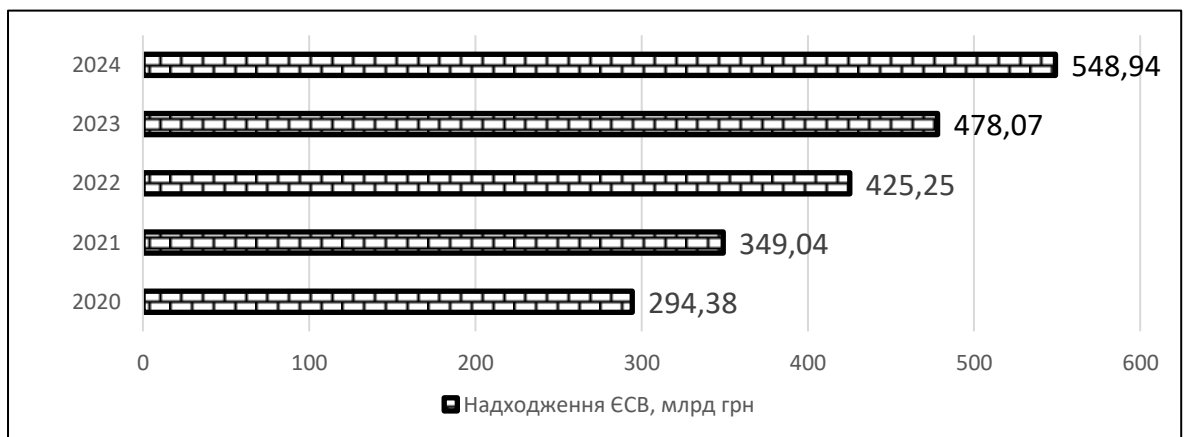

Рисунок 2.5 – Динаміка надходження єдиного соціального внеску в Україні у 2020-2024 роках

Джерело: побудовано на основі даних Міністерства фінансів України.

На нашу думку, обов'язкові внески соціального характеру можна сміливо і повноправно віднести до групи соціальних податків. За своє економіко-правовою основою вони є загальнодержавними податком, які законодавчо регламентуються лише Верховною Радою України і не можуть змінюватися іншим законодавчим актом, окрім закону. До того ж їх адміністрування віднесено до виключної компетенції Державної податкової служби України.

За таких обставин, соціальні податки визначити визначати як законодавчо встановлені, обов'язкові, загальнодержавні платежі, базою визначення яких є витрати господарюючих суб'єктів на оплату праці, або ж це отриманий дохід фізичних осіб-підприємців чи самозайнятих осіб та які формують доходи державних цільових позабюджетних фондів. Виходячи із податкового характеру єдиного соціального внеску, його доцільно перейменувати у соціальний податок та включити до складу загальнодержавних податків і зборів податкової системи України.

2.2 Напрямки удосконалення справляння податків із заробітної плати на прикладі КУ «Центру фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» Теофіпольської селищної ради у 2022–2024 роках

Комунальну установу «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» Теофіпольської селищної ради (код ЄДРПОУ 44182756, далі – Центр) було утворено на основі рішення сесії Теофіпольської селищної ради від 28 травня 2021 року № 26-7/2021. Юридична адреса установи – 30602, Україна, Хмельницька область, Хмельницький район, смт Теофіполь, вулиця Небесної Сотні 25. Засновником комунальної установи є Теофіпольська селищна рада, яка здійснює фінансування її діяльності, матеріально-технічне забезпечення, надає необхідні будівлі з обладнанням і матеріали, організовує будівництво та ремонт приміщень та здійснює їх господарське обслуговування.

Основним напрямком економічної діяльності Центру є надання послуг у сфері бухгалтерського обліку, аудиту та податкового консультування. В межах основної своєї діяльності на установу покладено виконання наступних завдань і функцій:

– здійснення визначених державних заходів у сфері матеріально-технічного забезпечення закладів освіти;

- ведення бухгалтерського обліку, проведення фінансово-господарської діяльності та складання і подання фінансової звітності закладів освіти, що перебувають на обслуговуванні установи;

- документарне відображення вірної та повної інформації про фінансово-економічні операції та результати діяльності, що є основою для управління на оперативному рівні бюджетними призначеннями (асигнуваннями) та всіма видами ресурсів закладів освіти, що обслуговуються установою;

- гарантування дотримання фінансового законодавства при взятті бюджетних зобов'язань, у встановленні терміни – подання на реєстрацію таких зобов'язань, проведення платежів у повному обсязі, відповідно до взятих бюджетних зобов'язань, відображення операцій у бухгалтерському обліку та звітності достовірно і у повному обсязі;

- формування річних планів закупівель та здійснення повноцінних публічних закупівель за встановленою процедурою та відповідно до діючого законодавства;

- здійснення контролю за наявністю та рухом майна, використанням усіх видів наявних ресурсів закладів освіти, відповідно до затверджених нормативів та кошторисів.

В межах визначених завдань, функцій та повноважень, установою здійснюється нарахування та виплата зарплати персоналу закладів освіти; налагоджено взаємовідносини з постачальниками харчових продуктів; для автономних закладів освіти розроблено типове меню на 4 тижні; здійснюється реєстрація договорів в установах Державної казначейської служби та проведено розрахунки з постачальниками товарів та послуг на користь автономних закладів освіти; з питань забезпечення фінансово-господарської діяльності закладів освіти надаються консультації зацікавленим особам; розроблюються проекти річного бюджету для 19 закладів освіти, які перебувають на обслуговуванні; забезпечується подання фінансової звітності у терміни, які встановлені чинним законодавством тощо.

Комунальна установа веде свій самостійний баланс, для неї в органах Державної казначейської служби України відкрито реєстраційні рахунки, виготовлено печатку, штамп та фірмові бланки із її найменуванням. Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти проводить свою фінансово-господарську діяльність відповідно до зареєстрованого статуту установи. Головною метою створення комунальної установи є здійснення на договірних засадах проведення бухгалтерського обліку та підготовка усіх видів звітності, щодо виконання кошторису видатків, господарського, матеріально-технічного забезпечення в закладах освіти, які підпорядковуються Теофіпольській селищній раді.

Структурна побудова установи, яка наведена на рисунку 2.6, засвідчує, що вона складається із 2 підрозділів: централізованої бухгалтерії, яка займається фінансовими питаннями забезпечення діяльності освітніх закладів, що знаходяться на території Теофіпольської громади та групи централізованого господарського обслуговування закладів освіти, яка відповідає за стан приміщень, де надаються освітні послуги. До трудового колективу установи входять усі особи, які своєю працею беруть участь в його діяльності на підставі трудових договорів. Середньорічна чисельність працівників установи становить 17 осіб. Очолює центр його директор, який призначається на посаду на умовах конкурсу та за розпорядженням селищного голови. До обов'язків директора віднесено звіт перед засновником про результати діяльності установи.

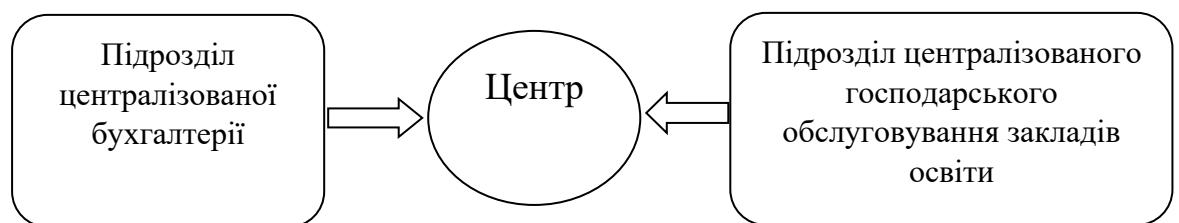

Рисунок 2.6 – Структура КУ «Центру фінансово-господарського обслуговування закладів освіти»

Джерело: побудовано на основі статуту установи.

Відповідно до статуту, майно установи формується за рахунок основних та оборотних фондів, інших товарно-матеріальних цінностей, вартість яких відображається в окремому балансі, що ведеться центром на правах оперативного управління. Контроль за використанням і збереженням переданого в оперативне управління майна здійснює засновник – Теофіпольська селищна рада.

Із таблиці 2.3 зрозуміло, що майно (її активи) установи сформовано виключно за рахунок основних засобів, вартість яких за період 2022-2024 років зросла із 41882 до 65235 грн, що у абсолютному вимірнику складає 23353 грн, а у відносному – на 55,76%. Причому найбільший ріст відбувся у період 2022-2023 років – на 14300 грн, або 34,14%. Первісна вартість основних засобів збільшилася на 23353 грн, або на 57,6%, а величина зносу – на 46604 грн, що у відносному значенні склало 59,57%.

Таблиця 2.3 – Аналіз динаміки вартості майна КУ «Центру фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» в 2022-2024 роках

Показник	2022 рік, грн	2023 рік, грн	2024 рік, грн	Абсолютне відхилення (+,-) грн			Темп росту, %		
				2023/2022 рр.	2024/2023 рр.	2024/2022 рр.	2023/2022 рр.	2024/2023 рр.	2024/2022 рр.
Основні засоби:	41882	56182	65235	+14300	+9053	+23353	134,14	116,11	155,76
первісна вартість	80911	109410	127515	+28499	+18105	+23353	135,22	116,55	157,60
знос	39029	53228	62280	+14199	+9052	+46604	136,38	117,01	159,57

Джерело: побудовано на основі додатків А, Б, В.

Беручи до уваги той факт, що майно установи сформувало лише за рахунок основних фондів, варто проаналізувати їх коефіцієнт зносу (рисунок 2.7). Як видно із наведеної інформації, протягом періоду 2022-2024 років, цей показник зріс на 0,6 відсоткових пункти – із 48,2 до 48,8%.

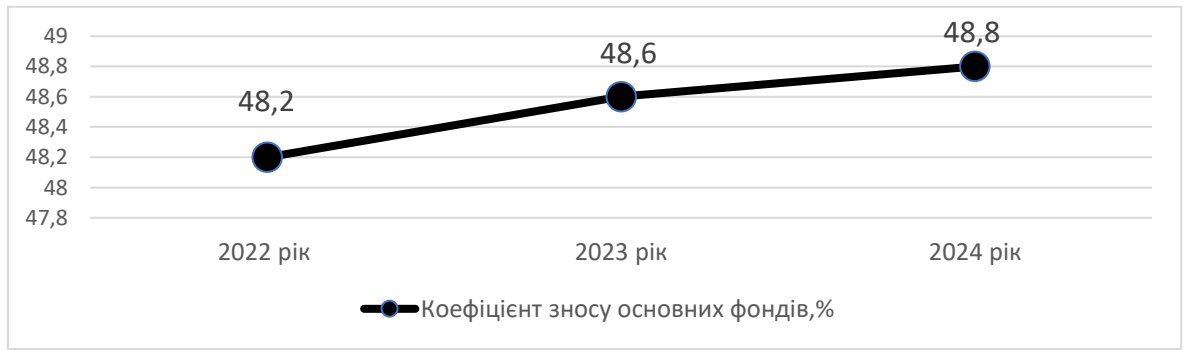

Рисунок 2.7 – Динаміка коефіцієнта зносу основних засобів КУ «Центру фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» у 2022-2024 роках, %

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності підприємства (додатки Б, В, Д).

Джерелами формування майна виступають кошти бюджету селищної територіальної громади, згідно норм чинного законодавства; благодійні внески, гранти та дарунки, які отримуються від фізичних та юридичних осіб, інші джерела, які не заборонені чинним законодавством України. Установі, відповідно до її статуту, заборонено здійснювати розподіл отриманих доходів або їх частини серед власників, членів та працівників закладу, за винятком здійснення оплати праці і нарахування єдиного соціального внеску, членів органів управління та інших пов'язаних осіб. Доходи використовуються виключно для фінансування видатків на утримання установи, реалізації її цілей, завдань, функцій та напрямків діяльності, які прописані в установчих документах.

Аналіз динаміки фінансових ресурсів, який наведений у таблиці 2.4, засвідчує, що в період 2022-2024 років основним джерелом фінансових ресурсів установи був внесений капітал, вартісна величина якого збільшилася із 80911 до 127515 грн, що в абсолютному виразі становить 46604 грн, а у відносному – 57,6%. Фінансовий результат діяльності був збиток, який становив у 2022 році 39029 грн, у 2023 році – 53228 грн, а 2024 року – 62280, що дає нам абсолютний приріст збитковості у звітному періоді на 23251 грн, або ж на 59,57% у відносному вимірникові.

Таблиця 2.4 – Аналіз динаміки фінансових ресурсів КУ «Центру фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» в 2022-2024 роках

Показник	2022 рік, грн	2023 рік, грн	2024 рік, грн	Абсолютне відхилення (+,-) грн			Темп росту,%		
				2023/2022 рр.	2024/2023 рр.	2024/2022 рр.	2023/2022 рр.	2024/2023 рр.	2024/2022 рр.
Власний капітал	41882	56182	65235	+14300	+9053	+23353	134,14	116,11	155,76
Внесений капітал	80911	109410	127515	+28499	+18105	+46604	157,60	116,55	157,60
Фінансовий результат	-39029	-53228	-62280	-14199	-9052	-23251	136,38	117,01	159,57

Джерело: побудовано на основі додатків Б, В, Д.

Діючий механізм фінансування діяльності бюджетних установ реалізується виключно на основі кошторису, який затверджується в порядку, що передбачений чинним бюджетним законодавством. Кошторис доходів і видатків вступає головним фінансовим документом, що регламентує в бюджетній установі загальний обсяг, цільове призначення та порядок використання коштів. У кошторисі також відображаються обсяги фінансування та напрями використання фінансових ресурсів для забезпечення виконання установою її функцій і досягнення суспільно значущих цілей, визначених на рік, у межах затверджених бюджетних призначень.

Серед основних переваг способу кошторисного фінансування бюджетних установ можна виокремити забезпечення узгодженості між доходами між доходами та видатками, що дозволяє повністю покривати заплановані витрати установ. Крім того, така система передбачає жорсткий і безперервний контроль за цільовим використанням фінансових ресурсів. Втім, ця модель має і недоліки, зокрема відсутність стимулів для ефективної та раціональної роботи установ, а також слабкий зв'язок між обсягами фінансування і досягнутими результатами. Фактично, це призводить до фінансування самої мережі установ, а не якості та обсягу наданих ними суспільно значущих послуг.

Окрім цього, відповідно до положень Бюджетного кодексу України, кошти спеціального фонду можуть використовуватись виключно за

напрямами, що відповідають джерелам їх надходжень. Це означає, що установа не має повної свободи у розпорядженні доходами від платних (договірних) послуг, тобто її фінансова автономія юридично обмежена [30, с. 164].

Аналіз кошторису установи засвідчує зростання рівня бюджетного фінансування її діяльності, яке збільшилося із 3049,186 до 3250,325 тис грн, що становить на 201,139 тис. грн, або на 6,6%. При цьому, слід констатувати його зменшення у 2023 році – до 2805,056 тис. грн. Усі кошти було використано на поточне фінансування діяльності установи. Витрати на оплату праці збільшилися із 2356,71 до 2606,95 тис. грн, або на 250,24 тис. грн в абсолютному показникові чи 10,62% – у відносному значенні. Відповідно вирости нарахування на оплату праці – на 32,899 тис. грн, або на 6,35%. Вартість витрат на предмети, матеріали і обладнання зросла із 44 до 92 тис. грн, що дало приріст на 48 тис. грн, або 209,1%. Проте зменшилися витрати на оплату послуг, окрім комунальних – із 127 до 30 тис. грн, тобто на 97 тис. грн.

Таблиця 2.4 – Аналіз динаміки основних статей кошторису КУ «Центру фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» в 2022-2024 роках

Показник	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	2024 рік, тис. грн	Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн			Темп росту,%		
				2023/ 2022 рр.	2024/ 2023 рр.	2024/ 2022 рр.	2023/ 2022 рр.	2024/ 2023 рр.	2024/ 2022 рр.
Надходження коштів із загального фонду бюджету	3049,186	2805,056	3250,325	-244,13	445,269	201,139	-8,1	15,87	6,6
Поточні видатки	3049,186	2805,056	3250,325	-244,13	445,269	201,139	-8,01	15,87	6,6
Оплата праці	2356,71	2250,94	2606,95	-105,77	356,01	250,24	-4,48	15,82	10,62
Нарахування на оплату праці	518,476	458,116	551,375	-60,36	93,259	32,899	-11,6	20,36	6,35
Предмети, матеріали, обладнання	44,0	45,0	92,0	1	47	48	2,27	104,4	209,1
Оплата послуг (крім комунальних)	127,0	48,0	30,0	-79	-18	-97	-62,205	-37,5	-362,2
Видатки на відрядження	3,0	3,0	0	0	-3	-3	0	-	-

Аналіз структури поточних видатків установи, який наведено у таблиці 2.5, засвідчує, що основною статей видатків є витрати на оплату праці, які становлять чотири п'ятих від загального фінансування – 77,3% у 2022 році, 80,25% у 2023 році та 80,21% у 2024 році. Подібна ситуація прослідковується і з нарахуваннями на оплату праці, розмір яких залежить від фонду оплати праці та частка яких становила, відповідно, 17,0%; 16,33% та 16,96%. Зменшилася частка оплати послуг (окрім комунальних) із 4,17% у 2022 році до 0,9% - у 2024 році, але зросло придбання предметів і матеріалів – із 1,5% до 2,83%.

Таблиця 2.5 – Аналіз структури поточних видатків КУ «Центру фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» в 2022-2024 роках

Показник	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	2024 рік, тис. грн	Частка у активах		
				2022 рік,%	2023 рік,%	2024 рік,%
Поточні видатки	3049,186	2805,056	3250,325	100	100	100
Оплата праці	2356,71	2250,94	2606,95	77,3	80,25	80,21
Нарахування на оплату праці	518,476	458,116	551,375	17,0	16,33	16,96
Предмети, матеріали, обладнання	44,0	45,0	92,0	1,5	1,6	2,83
Оплата послуг (крім комунальних)	127,0	48,0	30,0	4,17	1,7	0,9
Видатки на відрядження	3,0	3,0	0	0,1	0,11	0

Джерело: розрахунки проведено на основі додатків Д,Е,Є.

Оскільки установа перебуває на бюджетному фінансуванні та не є платником податку на додану вартість, то основними видами обов'язкових платежів, які вона нараховує та сплачує виступають податок на доходи фізичних осіб та військовий збір. Утримання цих платежів центр здійснює при виплаті зарплати працюючим, виступаючи при цьому в якості податкового

агента. На рисунку 2.8 показано динаміку нарахування та сплати зазначених податків. Як бачимо, сплата ПДФО зростає із 402,2 до 444,6 тис. грн, а сплата військового збору – із 35,35 до 39,1 тис. грн. Така тенденція обумовлена обсягами заробітної плати, яка була виплачена працівникам установи у звітному періоді.

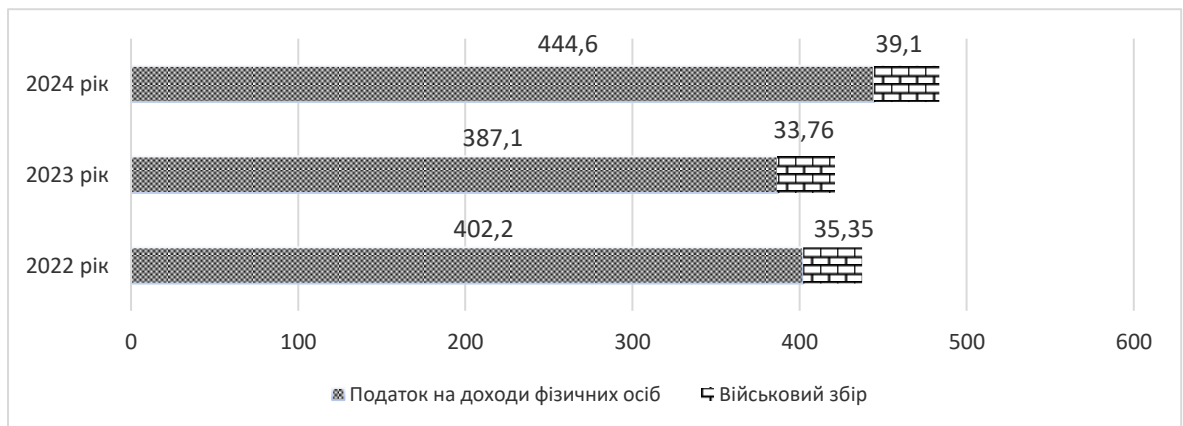

Рисунок 2.8 – Динаміка утримання ПДФО та військового збору КУ «Центру фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» в 2022-2024 роках, тис. грн

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності установи.

Аналіз структури сплачених обов'язкових платежів установою протягом 2022-2024 років, наведений у таблиці 2.6, демонструє, що більше половини всієї суми сплати припадає на нарахування на оплату праці. Якщо у 2022 році вони становили 54,2%, то у 2023 році зменшилися до 52,2%, а у 2024 дещо зросли – до 53,3%. На другому місці – податок на доходи фізичних осіб, частка якого дещо зросла – із 42,1% до 42,9%. А на військовий збір припадає приблизно 3,7% від загальної суми сплати податків та нарахувань. Сумарна ж величина сплачених податків, зборів та внесків збільшилася із 956,226 до 1035,07 тис. грн.

Враховуючи вищенаведений факт, доцільно проаналізувати умовне податкове навантаження на фінансове забезпечення діяльності КУ «Центру фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» в 2022-2024 роках, яке наведено на рисунку 2.9.

Таблиця 2.6 – Аналіз структури обов’язкових платежів Ку «Центру фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» в 2022-2024 роках

Показник	2022 рік, тис. грн	2023 рік, тис. грн	2024 рік, тис. грн	Частка у активах		
				2022 рік,%	2023 рік,%	2024 рік,%
Податок на доходи фізичних осіб	402,4	387,1	444,6	42,1	44,0	42,9
Військовий збір	35,35	33,76	39,1	3,7	3,8	3,8
Нарахування на оплату праці	518,476	458,116	551,375	54,2	52,2	53,3
Всього	956,226	878,976	1035,075	1	1	1

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності установи.

Як бачимо, рівень коштів, які перерозподіляються через бюджетну систему та позабюджетні фонди становить близько третини від обсягу загального фінансування. Якщо у 2022 році він становив 31,36%, то у 2023 році – зменшився до 31,33%, а у 2024 році склав 31,84%.

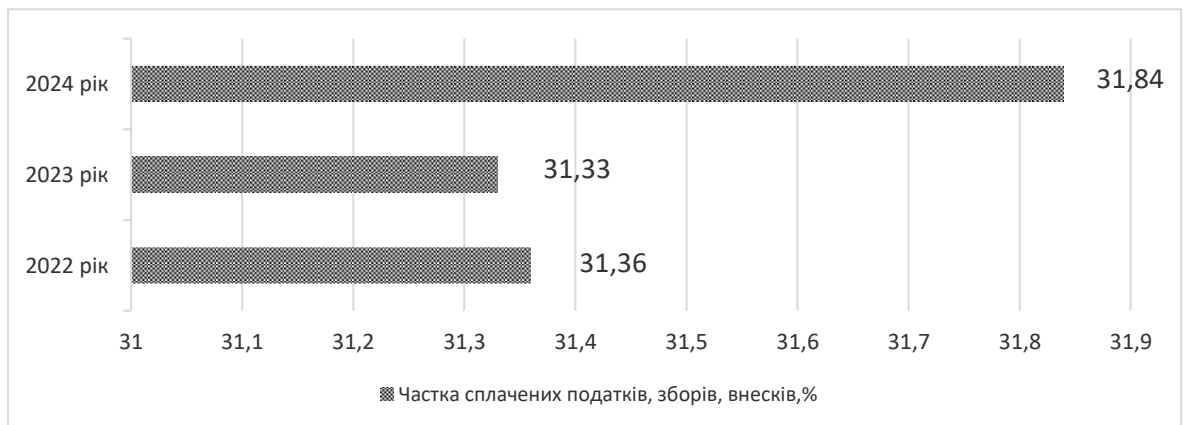

Рисунок 2.9 – Частка сплачених податків, зборів та внесків обсягах бюджетного фінансування в КУ «Центру фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» в 2022-2024 роках, %

Джерело: розрахунки проведено на основі звітності установи.

Покращення роботи КУ «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти» Теофіпольської селищної ради в частині оптимізації управління фондом оплати праці може бути досягнуто шляхом оцінки ефективності використання фонду. З цією метою слід провести глибокий аналіз співвідношення фонду оплати праці з результатами діяльності обслуговуваних закладів освіти; вдосконалення системи стимулювання через механізм розробки та впровадження прозорої та обґрунтованої системи стимулювання працівників, яка б враховувала їхню кваліфікацію, обсяг та якість виконуваної роботи, а також результати діяльності обслуговуваних закладів; планування фонду оплати праці через удосконалення з урахуванням прогнозованих змін у обсягах робіт, кількості обслуговуваних закладів та фінансових можливостей.

Податок на доходи фізичних осіб, військовий збір та єдиний соціальний внесок, завдяки застосуванню системи податкових пільг і вирахувань, виступають важливим інструментом державної політики, спрямованої на забезпечення ефективного перерозподілу доходів між фізичними особами та домогосподарствами. Основними напрямками вдосконалення ПДФО нами вбачаються:

- запровадження прогресивної шкали оподаткування із введенням однієї або двох підвищених ставок ПДФО для частини доходів громадян, які перевищують встановлений законом рівень високих доходів;
- замість застосування мінімального неоподаткованого доходу - запровадження механізму персональної соціальної підтримки для осіб із низькими доходами;
- оновлення та оптимізація системи пільг з ПДФО, спеціальних режимів оподаткування й винятків із податкової бази з метою їх упорядкування та забезпечення справедливості;
- розробка дієвої системи податкових відрахувань (податкових повернень), орієнтованої на компенсацію певних витрат платників податків та стимулювання соціально-важливих видатків із доходу чи його частини, який

отриманий офіційно на дії, пов'язані з розвитком власного трудового потенціалу, навчанням дітей, заступанням або розширенням власного бізнесу, самостійне покращення житлових та побутових умов, лікування тощо.

Особливості справляння військового збору, які полягають у відсутності цільового характеру використання мобілізованих цим платежем коштів, які повинні спрямовуватися на фінансування Збройних сил України, актуалізують питання зміни назви платежу із «збору» на «податок». Той факт, що платіж задекларований як тимчасовий, а реально адмініструється вже більше 10 років, обумовлює потребу його внесення до переліку загальнодержавних податків і зборів у Податковому кодексі України.

Можна висловити сміливе припущення, про те, від цього платежу ми не відмовимося, принаймні у найближчі 10-20 років і він далі перебуватиме у нашій системі оподаткування. Зрозуміло, що закінчення активних бойових дій не знімить питання наявності в нашій державі сильних мілітарних формувань, що потребуватимуть належного рівня фінансування. Необхідність у фінансуванні збройних сил нетпропазде, вона лише зменшиться, на що накладеться одночасне суттєве зменшення зовнішньої фінансової допомоги. А це дозволяє зробити висновок, що військовий збір залишиться у якості джерела фінансування оборонних витрат. З метою більш чесного розподілу податкового навантаження зі сплати військового збору між представниками українського суспільства та залучення до оподаткування ним тіньових доходів, нами пропонується перейти від його справляння через оподаткування доходів до використання непрямого оподаткування, збільшивши ставку ПДВ на 2%.

У сфері вдосконалення механізму нарахування та сплати єдиного соціального внеску, на наш погляд, доцільно здійснити наступні кроки:

– знизити фіскальне навантаження на фонд оплати праці. Діюча ставка ЄСВ у 22% може стимулювати роботодавців до використання тіньових схем оплати. Повинна проводитись градація ставки ЄСВ, залежно від рівня зарплати або форми власності підприємства, або ж часткового зменшення ставки з компенсацією за рахунок інших податкових надходжень;

- запровадження прогресивної шкали ЄСВ. Установлення різних ставок внеску залежно від доходу (наприклад, нижча для малозабезпечених, ФОПів, вища – для осіб, або сфер діяльності із високим рівнем доходів). Це забезпечить соціальну справедливість та стимулюватиме добровільну сплату;
- розширення бази платників ЄСВ. Залучення до сплати внеску спмозайнятих осіб, які працюють неофіційно. Вдосконалення обліку праці у сферах фрилансу та дистанційної зайнятості. Ці заходи дозволять збільшити надходження до Пенсійного фонду та інших соціальних фондів.
- діджиталізація процесів адміністрування ЄСВ. Використання автоматизованої системи звітності через електронний кабінет платика. Повна інтеграція ЄСВ з іншими податками у єдиній податковій базі. Зменшення помилок, корупційних ризиків та фіскального навантаження на бізнес;
- перегляд філософії застосування ЄСВ, виключення його зі складу неподаткових платежів та запровадження повноцінного соціального податку, із включенням у Податковий кодекс України.

Висновки

У першому розділі кваліфікаційної роботи досліджено теоретичні основи організації фінансових ресурсів. Досліджено погляди науковців на сутність поняття «фінансові ресурси», визначено їх економіко-соціальну сутність, специфіку та типологію. Розглянуто класифікацію фінансових ресурсів за різними ознаками. Фінансові ресурси визначено, як сукупність грошових фондів, що перебувають у розпорядженні держави, суб'єктів господарювання, бюджетних установ та організацій і які формуються протягом певного періоду в результаті розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту та національного доходу. Аналіз наявних підходів до трактування поняття «фінансові ресурси» дозволив виокремити кілька ключових напрямів його інтерпретації, які доцільно класифікувати на законодавчий, економічний, макроекономічний, бухгалтерський та міжнародний підходи.

Фінансові ресурси держави являють собою цілісну систему суспільних відносин, що склалися в процесі формування, розподілу та використання як централізованих, так і децентралізованих грошових фондів з метою забезпечення виконання функцій та завдань держави. Вони проявляються у таких основних формах:

– централізовані фінансові ресурси – це грошові фонди, які формуються на зальнодержавному рівні через бюджетну систему та позабюджетні фонди;

– децентралізовані фінансові ресурси – кошти, що акумулюються на рівні суб'єкта господарювання (незалежно від форми власності) для підтримки їхньої економічної діяльності, а також у домогосподарствах, з метою забезпечення споживання суспільних благ та підтримки належного рівня добробуту.

Заробітна плата – це об'єктивно необхідна частина грошових коштів, що забезпечує відтворення робочої сили та стабільне функціонування виробництва.

Вона являє собою грошовий еквівалент головних засобів існування, рівень яких відповідає ступеню розвитку продуктивних сил і зростає із підвищенням ефективності праці. Заробітна плата не є доходом у традиційному розумінні, а розглядається як витрати підприємства, що спрямовані на підтримання трудових ресурсів на соціально необхідному рівні.

Щодо економічної природи заробітної плати, в межах економічної теорії сформувалися два основні підходи до її трактування:

- заробітна плата розглядається як ціна праці, розмір і динаміка якої залежать від ринкових чинників, насамперед попиту та пропозиції на ринку праці;

- заробітна плата трактується як грошове вираження вартості товару «робоча сила», тобто як трансформована форма її вартості. Її рівень визначається як умовами виробництва, так і ринковими факторами – зокрема попитом і пропозицією, під впливом яких можливі відхилення фактичної заробітної плати від вартості робочої сили.

У ринковій економіці притаманній державам із демократичними принципами управління, заробітна плата виконує не лише важливу соціальну функцію, а й відіграє роль об'єкта фіскального регулювання. Вона одночасно є базою для нарахування обов'язкових платежів та джерелом їх надходжень до бюджету. В Україні такими податками є податок на доходи фізичних осіб, військовий збір та єдиний соціальний внесок, які виступають джерелами формування дохідної частини державних централізованих фондів грошових коштів.

У другому розділі кваліфікаційної роботи проаналізовано питання практичного застосування оподаткування фонду оплати праці в Україні. Фонд оплати праці являє собою сукупність усіх грошових і натуральних виплат, які роботодавець нараховує найманим працівникам за виконану ними роботу протягом певного періоду (зазвичай місяць), включаючи податки, збори та інші обов'язкові платежі.

В Україні податок на доходи фізичних осіб відноситься до категорії загальнодержавних податків, які сплачуються фізичними особами та входить у групу прямих податків, тобто таких, що зменшують об'єкт оподаткування внаслідок свого справляння. Протягом останніх років у структурі податкових надходжень Зведеного бюджету питома вага ПДФО зростає із 25,97% у 2020 році до 27,95% – у 2024 році, досягши своєї найбільшої величини у 31,32% в 2022 році, то в загальних доходах

Другим обов'язковим платежем, який справляється із заробітної плати, є військовий збір, який було запроваджено у 2014 році. Надходження військового збору зросли, за період 2014-2024 років, у податкових надходженнях до Зведеного бюджету із 0,68% до 2,33% та у доходах до Державного бюджету із 0,89% до 2,95%. Свого історичного відносного максимуму сплата сягнула у 2022 році – 2,51% (Зведений бюджет) і 3,55% (Державний бюджет).

Різновидом платежу, для якого фонд оплати праці виступає об'єктом оподаткування, є єдиний соціальний внесок, який вітчизняними законодавцями віднесено до неподаткових платежів. Слід наголосити на тому, що зростання його сплати відбулося із 294,38 до 548,94 млрд грн, або на 254,56 млрд грн, що у відносному значенні показало приріст на 86,47%. Така тенденція, в першу чергу, обумовлена збільшенням фонду заробітної плати в економіці України.

У травні 2021 року, рішенням Теофіпольської селищної ради було утворено комунальну установу – «Центр фінансово-господарського обслуговування закладів освіти». Головною метою діяльності зазначеної організації є здійснення на договірних засадах проведення бухгалтерського обліку та підготовка усіх видів звітності, щодо виконання кошторису видатків, господарського, матеріально-технічного забезпечення в закладах освіти, які підпорядковуються Теофіпольській селищній раді.

Структурна побудова установи засвідчує, що вона складається із двох підрозділів: централізованої бухгалтерії, яка займається фінансовими питаннями забезпечення діяльності освітніх закладів та групи централізованого господарського обслуговування закладів освіти.

Майно установи сформовано виключно за рахунок основних засобів, вартість яких за період 2022-2024 років виросла із 41882 до 65235 грн, що у абсолютному вимірнику складає 23353 грн, а у відносному – на 55,76%.

Основним джерелом фінансових ресурсів установи був внесений капітал, вартісна величина якого збільшилася із 80911 до 127515 грн, що в абсолютному виразі складає 46604 грн, а у відносному – 57,6%. Фінансовий результат діяльності був збиток, який становив у 2022 році 39029 грн, у 2023 році – 53228 грн, а 2024 року – 62280 грн.

Аналіз кошторису установи засвідчує зростання рівня бюджетного фінансування її діяльності, яке збільшилося із 3049,186 до 3250,325 тис грн, що становить на 201,139 тис. грн, або на 6,6%. При цьому, слід констатувати його зменшення у 2023 році – до 2805,056 тис. грн.

Аналіз структури поточних видатків установи показує, що основною статтею видатків є витрати на оплати праці, які становлять чотири п'ятих від загального фінансування – 77,3% у 2022 році, 80,25% у 2023 році та 80,21% у 2024 році. Сплата ПДФО зросла із 402,2 до 444,6 тис. грн, а сплата військового збору – із 35,35 до 39,1 тис. грн. Така тенденція обумовлена обсягами заробітної плати, яка була виплачена працівникам у звітному періоді.

Більше половини сплачених податків і внесків припадає на нарахування на оплату праці. Якщо у 2022 році вони становили 54,2%, то у 2023 році зменшилися до 52,2%, а у 2024 році дещо зросли – до 53,3%. На другому місці – податок на доходи фізичних осіб, частка якого дещо зросла – із 42,1% до 42,9%. А на військовий збір припадає приблизно 3,7% від загальної суми сплати податків та нарахувань. Сумарна ж величина сплачених податків, зборів та внесків збільшилася із 956,226 до 1035,07 тис. грн.

Напрацьовані пропозиції, щодо вдосконалення оподаткування фонду оплати праці в Україні, у контексті формування фінансових ресурсів, які включають в себе:

– у сфері справляння податку на доходи фізичних осіб – впровадження прогресивної шкали оподаткування, що передбачає введення однієї або двох підвищених ставок ПДФО; скасування мінімального неоподаткованого

доходу з одночасним запровадженням цільового механізму персональної соціальної підтримки для осіб з низьким рівнем доходу; перегляд та систематизація пільг із ПДФО; створення ефективної системи податкових відрахувань (повернень), яка б дозволяла компенсувати певні витрати платників податків та стимулювати соціально значущі витрати;

– у сфері адміністрування військового збору – внесення цього обов’язкового платежу до переліку загальнодержавних податків і зборів; зміна філософії його справляння шляхом відмови від оподаткування доходів із переорієнтацією на оподаткування процесів споживання – у вигляді 2% надбавки до базової ставки ПДВ;

– у сфері вдосконалення механізму нарахування та сплати єдиного соціального внеску, на наш погляд, доцільно здійснити наступні кроки – запровадження повноцінного соціального податку, із включенням його у Податковий кодекс України; зменшення фіскального навантаження на фонд оплати праці; запровадження прогресивної шкали ЄСВ; розширення бази його платників; діджиталізація процесів адміністрування ЄСВ.

Список використаних джерел

1. Александрова М.М. Фінансові ресурси, підходи до розуміння та визначення / М.М. Александрова // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2007. – №1(39). – С.434-438.
2. Андрущенко В.Л. Податкові системи зарубіжних країн / Андрущенко В.Л., Данілов О.Д. – К.: Видавничий дім “Комп’ютерекспрес”, 2004. – 240 с.
3. Брезицька К. Ф. Аналіз сучасних систем оплати праці в зарубіжних країнах / К.Ф. Брезицька // Управління розвитком. – 2011. – № 8(105). – С. 30-31.
4. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 22456-VI // Офіційний сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
5. Глухова С.В. Підходи до сутності заробітної плати / С.В. Глухова // Молодий вчений. – 2016. – №12 (40). – С. 698–701.
6. Голобородько Т.В., Колісниченко К.Є. Зарубіжний досвід оподаткування ЄСВ // Шляхи розвитку науки в сучасних кризових умовах: тези доп. І міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, (28-29 травня 2020 р.). – Дніпро, – 2020. – С. 279.
7. Голубка Я. В. Підходи до сутності заробітної плати / Н.С. Ліба, О.О. Королович, Я.В. Голубка, Б.К. Кіш. // Науковий вісник Мукачівського державного університету : журн. наук. пр. / Ред..кол.: Щербан Т.Д. (гол. ред.) та ін. – Мукачево : Вид-во МДУ, – 2017. – № 22 (17). – С. 288-293.
8. Дропа Я.Б. Фінансові ресурси розвитку національної економіки [Текст] : дис. ... д-р. екон. наук : 08.00.08 / Дропа Ярослав Богданович ; наук. конс. Крупка М.І. ; Львівський. нац. ун-т. Ім. Івана Франка – Львів, 2017. – 497 с.
9. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95-ВР – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>

10. Звіт про виконання Плану роботи Державної податкової служби України на 2023 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/396505.html>.

11. Звіт про виконання Плану роботи Державної податкової служби України на 2024 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/396505.html>.

12. Іванчук Н.В. Оподаткування фонду оплати праці у високорозвинених країнах світу / Н.В. Іванчук // Наукові записки Національного університету Острозька академія. Сер.: Економіка – 2017. – №4(32). – С.129-134.

13. Іванчук Н.В. Соціальні податки у податковій системі України та розподіл податкового навантаження. / Н.В. Іванчук // Наукові записки Національного університету Острозька академія. Сер.: Економіка – 2011. – №17. – С.80-89.

14. Іванюк В.Е. Модернізація системи оподаткування доходів фізичних осіб в Україні [Текст] : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Іванюк Вікторія Едуардівна ; наук. керів. Лютий І.О. ; Київський нац. ун-т. ім. Тараса Шевченка – Київ, 2019. – 282 с.

15. Калина А.В. Економіка праці : навч. посібник / А.В. Калина – К. : МАУП, 2009. – 272с.

16. Коваль Ю. Фінансові ресурси держави як основа для формування доходів державного бюджету / Ю. Коваль // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. – 2012. – №17. – С.57-63.

17. Кучер Г.В. Державні фінансові ресурси : монографія / Г.В. Кучер. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. – 608 с.

18. Лисак В.Ю. Сутність заробітної плати та її значення в процесі економічного управління підприємством / В.Ю. Лисак // Економіка і суспільство. – 2016. – № 4. – С. 267-272.

19. Литвиненко Я.В. Податкові системи зарубіжних країн: навч. посібник. / Литвиненко Я.В., Якушик І.Д. – К.: МАУП, 2004 . – 208 с.

20. Маркевич А.Є. Економічний зміст та підходи до поняття «заробітна плата» / А.Є. Маркевич // Ефективна економіка. – 2015. – № 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_2_54

21. Машевська А.А. Економічна сутність та підходи до визначення «заробітна плата» / А.А. Машевська // Молодий вчений. – 2021. – №4(92). – С. 308-313.

22. Мінфін // Інтернет-портал. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minfin.com.ua/>

23. Модернізація податкової та митної політики в інституціональному забезпеченні розвитку економіки України : монографія / К.О. Ващенко, П.В. Пашко, С.В. Онишко та ін. ; за наук. ред. д.е.н., проф. П. В. Пашка, д.е.н., проф. С. В. Онишко. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. – 518 с.

24. Мочерний С.В. Політична економія : навч. посіб. / С.В. Мочерний – К. : Знання-Прес, 2006. – 687 с.

25. Національна стратегія доходів до 2030 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mof.gov.ua/storage/files/National%20Revenue%20Strategy_2030_.pdf

26. Носова Є.А. Проблеми оподаткування та тінізації заробітної плати в Україні // Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України: зб. матер. X Міжнар. наук.-практ. конференції, (24–25 жовтня 2013 р.) / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ, 2013. – С. 259-265.

27. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // Офіційний сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

28. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у період дії воєнного стану : Закон України від 10.10.2014 р. № 4015-IX. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4015-20#n129>.

29. Публічний звіт Державної податкової служби України за 2022 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/657704.html>

30. Рак Г.В. Кошторисне фінансування бюджетних установ у системі казначейського обслуговування бюджету / Г.В. Рак // Економічний аналіз. – 2014. – Т.17. №1.– С. 160-166.

31. Савчук В.А. Фінансове забезпечення виконання функцій держави / В.А. Савчук // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – №22. – С. 46-49.

32. Скрінік О. І. Особливості формування податкового навантаження на фонд оплати праці / О.І. Скрінік // Облік, контроль і оподаткування на шляху повоєнного відновлення України та досягнення сталого розвитку : зб. матер X Між. наук. конф. (10–11 квіт. 2025 р.) – Київ : КНЕУ, 2025. – С. 204–207.

33. Соколовська А.М. Основи теорії податків: навч. посіб. / А.М. Соколовська – Київ : Кондор, 2010. – 325 с.

34. Стойко О.Я. Фінанси : підручн. / О.Я. Стойко, Д.І. Дема. – Київ : Алерта, 2017. – 406 с.

35. Сьомченко В.В. Заробітна плата як соціально-економічна категорія / В.В. Сьомченко, К.О. Засипко // Вісник Запорізького національного університету. – 2016. – № 1(29). – С. 121-127

36. Федосов В. М., Юрій С. І. Фінанси : підручник / В. М. Федосов, С. І. Юрій. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 512 с.

37. Фрадинський О.А. Основи оподаткування: навч. посіб. / О.А. Фрадинський – Львів : Новий світ-2000, 2010. – 339 с.

38. Фрадинський О.А. Податкова амністія в Україні: особливості здійснення та результати. / О.А. Фрадинський // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2023. – №1(127). – С.120-125.

39. Хачатурян С. В. Сутність фінансових ресурсів та їх класифікація. / С.В. Хачатурян // Фінанси України. – 2003. – №4. – С. 77-81.

40. Юшко С. До питання про оподаткування заробітної плати в Україні / С. Юшко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2015 – №10– С. 24-29.

Додатки